

LÄSLUST GER FRAMGÅNG

Undervisningen och
biblioteket har samma mål;
att uppmuntra människor
att läsa och att stöda
läsintresset

Läslust-handboken är riktad till skolorna och
förskoleundervisningen, biblioteken och kommunerna:
lärarna, rektorerna, bibliotekspersonalen och -direktörerna samt
undervisnings-, bildnings- och kulturdirektörerna.

Verket innehåller verksamhetsmodeller som har testats i
vardagen. Syftet med dem är att förbättra läsmotivationen
och multilitteraciteten samt främja samarbetet
mellan skola och bibliotek.

Läslust är ett riksomfattande treårigt (2012–2015) program
som har genomförts av undervisnings- och kulturministeriet
samt humanistiska fakulteten och pedagogiska fakulteten vid
Uleåborgs universitet.



lukuinto.fi

ISBN 978-952-62-0868-8

SKOLA & BIBLIOTEK

LÄSLUST-HANDBOKEN

LÄSMOTIVATION OCH MULTILITTERACITET I SAMARBETE
MELLAN SKOLA OCH BIBLIOTEK



LÄSLUST-HANDBOKEN

LÄSMOTIVATION OCH MULTILITTERACITET I SAMARBETE
MELLAN SKOLA OCH BIBLIOTEK

Läslust-handboken och Läslust-idébanken på webben: lukuinto.fi

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö



Undervisnings-
och kultur-
ministeriet



OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU



LÄSLUST- VERKSAMHETSMODELLER

Läslust-pilotprojekt

LÄSLUST-ARBETSGRUPPEN

Projektchef

Eeva Kurttila-Matero

Planerare

Kaisa Ikonen

Kaisu Innanen

Marianna Junes

Reija Loukusa-Ahonen

Katarina Rejman

Siinamari Tikkinen

Expertgrupp som styr

Läslust-programmet

Maija-Leena Huotari

Erkki Karvonen

Riitta-Liisa Korkeamäki

LÄSLUST-HANDBOKEN

Författare

Kaisa Ikonen

Kaisu Innanen

Siinamari Tikkinen

Bilder bl.a.

Läslust-pilotprojekten

Otava

Studio Juha Sarkkinen

Grafisk design

Tuija Karén

Översättning och layout

Lingsoft Language Services Oy

Tryckort

Erweko Oy, Uleåborg

Utgivare

Uleåborgs universitet

2015

ISBN 978-952-62-0868-8

LÄSFÄRDIGHET ÄR TILL FÖR ALLA

Undervisnings- och kulturministeriets program Läslust har i tre års tid inspirerat barn och unga till en mångsidig läs- och skrivfärdighet. Programmet har genomförts i hela landet och målgrupper har varit barn och unga i åldern 6–16 år, deras föräldrar samt lärare och bibliotekspersonal. Resultaten av den omfattande försöksverksamheten inom ramen för programmet har samlats i den här handboken.

Mångsidig läsfärdighet och läsning på fritiden är viktiga indikatorer på barns och ungas välbefinnande. Läsfärdighet är nyckeln till delaktighet och aktivt aktörskap. Läsfärdigheten har betydelse också för barns och ungas kunskap och skolf framgång. Även om de finländska ungdomarnas läsfärdighet fortfarande ligger på en hög nivå vid internationell jämförelse, har den helt klart försämrats jämfört med nivån 2009 och i synnerhet nivån 2000. Läslust-handboken erbjuder ett viktigt stöd när det gäller att främja dessa frågor.

Skolorna och biblioteken spelar tillsammans en viktig roll när det gäller att stärka barns och ungas läsfärdighet och inspirera dem till att läsa. Främjandet av läsfärdigheten är ändå inte enbart skolornas och bibliotekens sak. Hemmen och familjerna behövs också, liksom alla andra som påverkar barnens och de ungas vardag. Ett insiktsfullt samarbete som bygger på partnerskapen i vardagen är ett sätt att väcka läslusten och läsmotivationen.

I Läslust-programmet har man fäst uppmärksamhet vid målen för utbildningsmässig jämlikhet. I mätningar av läsfärdigheten i Finland klarar sig flickorna betydligt bättre än pojkarna, medan ungdomar med invandrarbakgrund klarar sig sämre än andra unga. Ett centralt mål med tanke på jämlikheten och delaktigheten är att minska på skillnaderna i fråga om läsfärdighet.

Mångsidiga läs- och skrivfärdigheter – multilitteracitet – är ett genomgående tema i de nya läroplansgrunderna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Multilitteraciteten främjas genom att man utvecklar skolorna och biblioteken som öppna lärandemiljöer, tar i bruk teknik samt gör webbinnehåll tillgängligt tillsammans med flerkanalig kommunikation. Läslust-handboken, som har uppkommit som ett resultat av de praktiska försöken inom Läslust-programmet, är avsedd som ett verktyg för det lokala läroplansarbetet med tanke på multilitteraciteten.

Läslust ger framgång. Läsfärdighet är till för precis alla.

Riitta Kaivosoja

Överdirektör, kultur- och konstpolitiska avdelningen

Eeva-Riitta Pirhonen

Överdirektör, utbildningspolitiska avdelningen

INNEHÅLL

ANVÄND HANDBOKEN – SKAPA LÄSLUST.....	6
Till skolorna, biblioteken, hemmen och kommunerna	6
DEL I PÅ VÄG MOT MOTIVATIONEN	8
Läslust på olika håll i Finland	8
Det bästa = ta, använd och förbättra	9
Läsfärdighetens ledande land behöver motivation och jämlikhet i utbildningen	9
Läslust-verksamheten hjälper med att nå läroplanens mål	10
Läslust-arbetet lönar sig också i biblioteket	12
Biblioteket finns alltid nära	13
SKOLA <3 BIBLIOTEK – Gott samarbete ger framgång.....	14
Schema för samarbete mellan skola och bibliotek	14
Läslust-verksamhet för hela kommunen och regionalt	16
Hur går man vidare? Lösningar med hjälp av olika verksamhetsmodeller	19
Finn en egen stig	20
DEL II MOTIVATIONSMETODER FÖR SKOLANS OCH BIBLIOTEKETS VARDAG....	22
Litteratur och läsning som en gemensam upplevelse	23
Läsdiplomets nya former	24
Hur går man vidare? Lösningar med hjälp av läsdiplom	25
Det viktigaste är att läsaren inspireras	26
Träna eleverna i bokprat	27
Hur går man vidare? Lösningar med hjälp av bokprat	29
Exempel från Kerko och Mäntylä i Uleåborg	30
Från text till mångsidig produktion	32
Berättelserna digitalt med paddorna – digiberättelser	33
Skrivinspiration av filmer och videor	34
Exempel från Pelkosenniemi och Villmanstrand	35
Informationshantering = framtiden	37
In i informationsdjungeln med stöd av bibliotekspersonalen	38
Hur går man vidare? Lär eleverna informationskompetenser	40
Exempel från Myllytulli i Uleåborg	41

Funktionellt lärande ger mediekunskap	42
Bibliotekets roll som mediefostrare	43
Exempel från Åbo och Kyrkslätt	44
Teknik – Litteraturen vaknar upp i den digitala vardagen	47
Effektivt med paddor	48
Verktyg i undervisningen	49
QR-orientering	50
Exempel från Enare	51
Spel lockar till berättelser	52
Spelarna blir berättare och författare	53
Exempel från Myllyoja i Uleåborg	54
Multilitteracitet och aktivitet	55
Evenemang och jippon	56
Exempel från Ylöjärvi	58
Små och stora läsare	59
Motivationsmetoder	60
Exempel från Vanda	61
Hemmet sveps in i berättelser	62
Föräldrakvällarna flyttar till biblioteket	63
Exempel från Taivalkoski	64
Skola <3 bibliotek som en förnybar lärandemiljö	65
Lärandet känner inga gränser	66
Exempel från Kuopio och Sodankylä	68
Den växande Läslust-gemenskapen	70
Samarbetspartner i närmiljön	71
Exempel från Viitasaari	73
Pilotprojekt och verksamhet på tre språk	74
Läslust runt om i Finland	75
Källor – läs mer	76

ANVÄND HANDBOKEN – SKAPA LÄSLUST

TILL SKOLORNA, BIBLIOTEKEN, HEMMEN OCH KOMMUNERNA

Syftet med Läslust-handboken är att öka läsmotivationen och -intresset bland barn och unga samt att utveckla multilitteraciteten. Handboken är riktad till skolorna och förskoleundervisningen, biblioteken, hemmen och kommunerna: med hjälp av inspirerande metoder kan man öka läslusten samt främja samarbetet mellan skola och bibliotek som en del av läro- och verksamhetsplanerna.

Läslust-verksamheten ingår på ett naturligt sätt i läroplanen för förskoleundervisningen och skolan samt i bibliotekets verksamhetsplan. Det är viktigt att beakta att undervisningen i läsfärdighet är inbakad i alla läroämnen. Ett nära samarbete mellan skola och bibliotek utgör kärnan i Läslust-verksamheten. Genom samarbetet klarläggs målen och skapas sammanhållning, så att verksamheten blir allt smidigare och parterna allt mer engagerade. För att stimulera till samarbete är det viktigt att dela inspirerande idéer och erfarenheter. Det allt intensivare samarbetet syns i att lärare och bibliotekspersonal arbetar i båda lokalerna, upplever varandra som kollegor och ser samarbetet som en nyttig resurs. Skolan vägleder eleverna till biblioteken och erbjuder sin pedagogiska kompetens, medan biblioteket bidrar med materialresurser och sin kompetens inom informationshantering.

I Läslust-handboken finns stöd för att göra upp en samarbetsplan samt idéer för den konkreta verksamhetsplaneringen. De centrala verktygen i Läslust-handboken är:

A. Schema för samarbete mellan skola och bibliotek

B. Modeller för olika stigar

MODELLSTIG

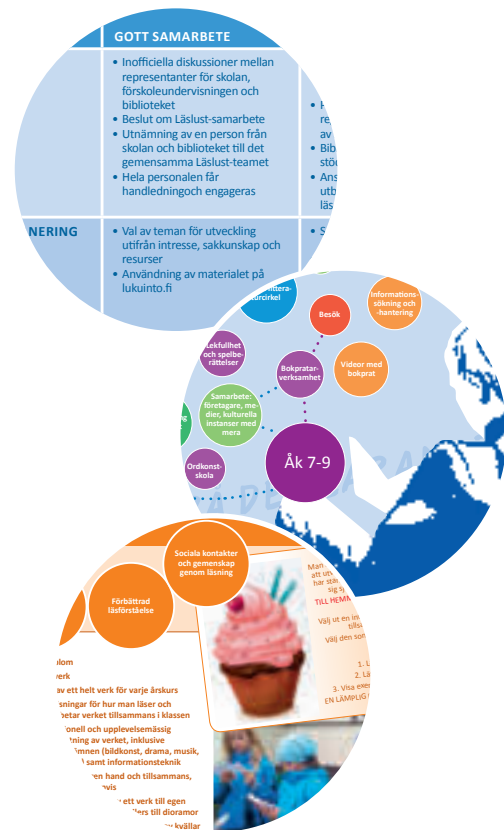
C. Motivationsmetoder för skolans och bibliotekets vardag

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA

EXEMPEL

Pratbubblor
med erfarenheter från
pilotskolor
och -bibliotek

- A. Skolorna och biblioteken kan fortsätta med sin planering med stöd av **samarbetsschemat**. Schemats centrala innehåll är beslutsfattande angående verksamheten, planering, förslag till genomförande, beaktande av familjerna samt utvidgande av Läslust-gemenskapen. (s. 14–15)
- B. Som stöd för den konkreta verksamhetsplaneringen innehåller handboken **modeller för olika stigar**, såsom bokprat, läsdiplom och informationshantering. De olika stigarna kan naturligtvis genomföras med varierande innehåll och med vilken årskurs som helst, tillsammans eller separat. (s. 20–21, 25, 29 och 40)
- C. Använd gärna materialet på **Exempel**-sidorna i handboken som stöd för planeringen av hela läsåret. Sidorna grundar sig på verksamhet som testats i vardagen under ett år vid de pilotskolor och -bibliotek som deltagit i Läslust-projektet. Exempelen, som består av beprövade verksamhetsmodeller som testats i praktiken, riktar sig till alla årskurser och deras syfte är att utveckla multilitteraciteten. (s. 19 och lukuinto.fi)



Utöver de tre ovan nämnda huvudpunkterna innehåller handboken också idéer och grunder för hur man kan inspirera och motivera barn och unga till att läsa (Del I På väg mot motivationen) samt mängder av olika motivationsmetoder för vardagen (Del II Motivationsmetoder för skolans och bibliotekets vardag). De här praktiska verksamhetsmodellerna har delats in i följande delområden: litteratur och läsning, produktion, informationshantering, mediekunskap och användning av teknik. I handboken diskuteras också intressanta objekt för små och stora läsare, hemmets och lärandemiljöns betydelse samt den ständigt växande Läslust-gemenskapen, som medverkar till att utveckla multilitteraciteten.

Läslust-handboken kan skrivas ut på lukuinto.fi. På webbplatsen finns också många verksamhetsmodeller samt en årskalender med evenemang och temadagar med anknytning till läsning.

Läslust-verksamheten är kollektiv, vilket innebär att såväl ledningen som personalen och den övriga gemenskapen deltar i både bibliotekets och skolans planering och verksamhet. För att samarbetet ska fungera behövs en samarbetsplan som stöd för klientarbetet och undervisningen på gräsrotsnivå samt som ett verktyg för ledningen. Genom att samarbeta kan båda parternas resurser användas effektivt.

A photograph of two young boys sitting on a dark sofa in a library. The boy on the left is wearing a teal hoodie and is looking down at an open book. The boy on the right is wearing a red and white striped long-sleeved shirt and is also looking at an open book. Behind them is a wooden bookshelf filled with books. One book on the shelf has a red cover with the text 'Kurikan Hoiska-suvut' and a picture of a house. A large blue circle is overlaid on the bottom left of the image, containing the text 'DEL I'.

DEL I

PÅ VÄG MOT MOTIVATIONEN

LÄSLUST PÅ OLIKA HÅLL I FINLAND

Läslust är ett treårigt program (2012–2015) som har finansierats av undervisnings- och kulturministeriet och genomförts av humanistiska fakulteten (informationsforskning) och pedagogiska fakulteten vid Uleåborgs universitet. Programmet har omfattat pilotskolor och -bibliotek från 30 orter på olika håll i Finland, cirka 15 000 elever i åldern 6–16 år, hundratals lärare och bibliotekspersonal samt många familjer och samarbetspartner.

Skol- och biblioteksparen har letat upp, utvecklat och testat metoder som gör läsningen mer mångsidig och inspirerar barn och unga samt idéer för att öka läsmotivationen. Användningen av metoderna har lett till ökad läsning, förbättring och större mångsidighet i fråga om läsfärdigheten och -förmågan samt utveckling av multilitteraciteten och betoning av dess betydelse på de orter som deltagit i pilotprojekten.

Enligt en enkät riktad till elever vid pilotskolorna inom Läslust-programmet säger nästan 60 procent [456/780] av de som svarade att de hade lärt mest grupparbetsfärdigheter, som är viktiga med tanke på det mänskliga kapitalet och det kollaborativa lärandet (Ikonen & Kurttila-Matero, 2014).

DET BÄSTA = TA, ANVÄND OCH FÖRBÄTTRA

I de metoder som testats inom ramen för pilotprojekten kombineras traditionella arbetsmetoder med nya verksamhetsmodeller som ofta har tagits fram under Läslust-utbildningarna. Pilotprojekten har fungerat enligt principen "ta, använd och förbättra", det vill säga att man snappar upp och vidareutvecklar befintliga idéer. Varje skola och bibliotek har utvecklat de bästa verksamhetsmodellerna som passar deras skol- och bibliotekskoncept, utifrån deras egna resurser och förmåga.

De verksamhetsmodeller som uppkommit inom Läslust-programmet består av både flera månader långa projekt och små idéer som lätt kan göras till en del av skolans och bibliotekets verksamhetskultur. De verksamhetsidéer som presenteras i den här handboken är avsedda att vidareutvecklas för att passa olika skolor och bibliotek, familjer, barn och unga individuellt och beroende på situationen. Genom att snappa upp och utveckla idéer kan bibliotekspersonalen och lärarna erbjuda barn och unga flera alternativa sätt att visa sitt kunnande och inspireras av inläring. Flera idéer finns på webben på lukuinto.fi.

LÄSFÄRDIGHETENS LEDANDE LAND BEHÖVER MOTIVATION OCH JÄMLIKHET I UTBILDNINGEN

Bakom Läslust-programmet ligger den oro som PISA-undersökningarna väckte angående finländska barns och ungas läsfärdighet och -motivation. Finland ligger i topp i de internationella PISA- och PIRLS-undersökningarna, som mäter lärande och attityder. PIRLS-undersökningen bland fjärdeklassister avslöjar en inkonsekvens: trots att de finländska barnen ligger i täten i fråga om läsfärdighet – tillsammans med Hongkong, Ryssland och Singapore – når deras glädje att läsa och lära sig en bottennotering. Läsmotivationen bland de finländska tioåringarna är andra lägst i en internationell jämförelse av 45 länder.

I PISA-undersökningen utreds intresset för att läsa bland femtonåriga unga. År 2000 var de finländska ungdomarnas intresse positivt, men 2009 hade intresset helt klart minskat. En jämförelse mellan PISA-länderna visar att antalet elever i nionde klass i Finland som läser för sitt eget nöjes skull minskade mer än i något annat land. Den stora skillnaden mellan flickor och pojkar är också oroväckande: skillnaderna i fråga om läsfärdighet var större än i de övriga OECD-länderna. Bland pojkarna hör var åttonde till gruppen av svaga läsare. Enligt undersökningen PISA 2012 låg flickorna i nionde klass ett och ett halvt år före pojkarna i fråga om läsfärdighet. (Kupari & Välijärvi, 2012. Läscentrum 2015.)



LÄSLUST-VERKSAMHETEN HJÄLPER MED ATT NÅ LÄROPLANENS MÅL

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen beskrivs multilitteracitet bland annat så här: "Begreppet multilitteracitet har koppling till det vidgade text- och språkbegreppet. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Texterna kan tolkas och produceras till exempel i skriften, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form." Den med tanke på multilitteraciteten så väsentliga lärandemiljön, som avspeglar skolans verksamhetskultur, definieras dessutom i grunderna för läroplanen som en helhet som består av den fysiska miljön, psykologiska faktorer och sociala relationer. (Grunderna för läroplanen 2014, 20, 27.)



PEDAGOGISKA DIMENSIONER SOM STÖDER MULTILITTERACITETEN

Läslust-pilotprojekten har i sin verksamhet betonat följande pedagogiska dimensioner som står i samband med multilitteraciteten och lärandemiljön.

- **GEMENSKAP** och delaktighet, som stöds med arbete i smågrupper samt genom att dra nytta av lärande med kamratstöd och ta ansvar gemensamt. Gemenskap och delaktighet inspirerar eleverna till att bli allt mer aktiva aktörer.
- **ELEVCENTRERING**, där man utgår från elevens egen sakkunskap, intressen och vardag. Elevcentrering innebär att eleven kan göra val utifrån sina egna premisser och delta aktivt i verksamhetsplaneringen. På så sätt blir lärandet betydelsefullt.
- **FUNKTIONALITET**, som aktiverar eleverna till att producera sin egen tolkning exempelvis av ett verk som de har läst. Läslust-idéerna övar upp läsfärdigheten funktionellt med hjälp av olika former såsom text, bild, film, ljud, drama och teater.

- **TEKNIK** och dess allt synligare roll i studierna, vilket motiverar och utvidgar lärandemiljön. Att läsa olika typer av webbtexter parallellt med skönlitteraturen stärker den traditionella läsfärdigheten. Eleverna kan dessutom använda sig av verktyg för informationssökning som känns naturliga och inspirerande för en allt mer mångsidig produktion av allt från texter och bilder till fotografi och videoinspelning.
- **LÄRANDEMILJÖN** utvidgas i riktning mot en mer aktiv användning av bibliotekslokalerna samt beaktande av informationsnäten och av elevernas fritidsmiljö och intressen. Elever och lärare rör sig flexibelt över klass- och ämnesgränserna. Lärarna och bibliotekspersonalen är kollegor under biblioteksbesöken och när biblioteken försöker hitta sin plats i skolan. Lärandemiljön utvidgas allt mera utöver i skolan och biblioteket också till hemmen och digitala inlärningsmiljöer. (Kultalahti 2014.)

LÄSLUST GER FRAMGÅNG – EFFEKTIVA MOTIVATIONSMETODER

Lärarna fäster uppmärksamhet vid, uppmuntrar och stöder läsning.

- När läsningen får synlighet och värdesätts, blir eleverna motiverade att läsa och berätta om det de har läst. På så sätt pratas det helt klart mera om böcker och litteratur.
- Läslusten ökar när läsning blir en socialt accepterad sysselsättning och elevernas inställning till läsningen blir mer positiv.
- Både lärarna och bibliotekspersonalen kan stöda arbetet elevcentrerat så att eleverna har möjlighet att välja de verksamhetsmodeller och innehåll som inspirerar dem för att utveckla multilitteraciteten.
- Trots att allt flera elever redan är förtrogna med den nya tekniken är det viktigt att erbjuda stöd, handledning och tillräcklig information. Man måste också se till att eleverna har möjlighet att öva upp de traditionella läs- och skrivfärdigheterna. (Kultalahti 2014.)



LÄSLUST-ARBETET LÖNAR SIG OCKSÅ I BIBLIOTEKET

I biblioteksmanifestet fastställs som de allmänna bibliotekens uppgift bland annat att skapa och stärka läsvanor hos barn redan från tidig ålder samt att stimulera barns och ungdomars fantasi och kreativitet (UNESCO 1994, 4).

SÅ HÄR GÅR DET TILL: LÄSLUST-PILOTBIBLIOTEKENS ERFARENHETER

Antalet lån och biblioteksbesök ökade i de flesta av biblioteken under Läslust-pilotprojektet och -temaåret. Andelen skönlitteratur för barn och unga av den totala lånemängden ökade under Läslust-programmet. Även utlåningen av faktaböcker ökade.

- Antalet avlagda läsdiplom ökade också under Läslust-programmet. Böcker och boklistor som ligger framme inspirerar till att låna och aktiverar till att avlägga läsdiplom.
- Man gjorde fler biblioteksbesök än tidigare. Under Läslust-programmet användes biblioteket mer mångsidigt och tröskeln blev lägre då man besökte biblioteket tillsammans.
- Mest ökade utlåningen av böcker tack vare klassernas regelbundna biblioteksbesök. Läslust-programmet har uppmuntrat särskilt de barn som läser mindre att börja läsa mer. Hemmen har också börjat delta mera och blivit medvetna om läsningens betydelse.
- Förändringar i verksamhetsstrukturen har stött användningen av biblioteket. Det blir möjligt att utvidga lärandemiljön när lektioner, biblioteksrastrer samt självständigt arbete, smågrupps- och datorarbete arrangeras i biblioteket.

Samarbetet mellan bibliotek och skola kan beskrivas med orden förtroende, gemensamma värden och interaktion. Inom Läslust-programmet har bland den yrkesutbildade personalen uppkommit alternativa verksamhetsmodeller, ömsesidigt lärande, engagemang och nytta. En stor del av deltagarna i pilotprojekten har för avsikt att inkludera Läslust-verksamheten i sin strategi eller läroplan. (Rauhala 2015.)

BIBLIOTEKET FINNS ALLTID NÄRA

*Vi hittade nya
samarbetsformer som
vi hoppas fortsätta
med också i framtiden.*

*Vi är tacksamma för
den hjälp biblioteket
har gett oss med att
samla ihop bokpaketet.*

LÄSLUST-VERKSAMHETEN FÖR BIBLIOTEKET NÄRMARE

Regelbundna besök på bägge sidor fostrar nya biblioteksanvändare. Skolan bekantar sig med bibliotekets utbud och biblioteket med undervisningens behov. Som ett exempel kan man i samarbete mellan skola och bibliotek planera in ett biblioteksbesök för varje klass.

Biblioteket kan föra ut böcker till skolan på många olika sätt, från bokpaket och -kassar som fylls av bibliotekspersonalen till bokkärror i klasserna:

- Biblioteket samlar ihop en kasse med varierande teman enligt skolans behov
- Bokbussen levererar boklådorna och -kassarna till eleverna
- I klassen finns en bibliotekshylla exempelvis med anknytning till läsplomen och ett institutionskort används till att låna böckerna
- Förlängda lånetider förbättrar tillgången

ANDRA UTMANINGAR?

ANVÄND TEKNIKEN TILL ATT FÖRA BIBLIOTEKET IN I KLASSEN

Biblioteken arbetar med sina kunder på nya sätt, också med hjälp av teknik. Biblioteken kan arrangera virtuellt bokprat och workshopverksamhet på distans, såsom inom projektet Läslust i Lappland (s. 18).



*Andraklassisterna har varje
vecka fått besöka bokbussen
på skolgården för att
läsa, låna och återlämna
litteratur.*

SKOLA <3 BIBLIOTEK

GOTT SAMARBETE GER FRAMGÅNG

ETT NÄRA SAMARBETE MELLAN SKOLA, FÖRSKOLEUNDERVISNING OCH BIBLIOTEK UTGÖR KÄRNAN I LÄSLUST-VERKSAMHETEN

Inom Läslust-pilotprojekten har ett systematiskt samarbete också fungerat som ett verktyg för utvecklingen av arbetet och arbetsplatsen. Skolans, förskoleundervisningens och bibliotekets verksamhet kan berika och vara till nytta för exempelvis andra förvaltningsnämnder, såsom social- och hälsovården samt många organisationer och föreningar, kulturcentra samt utbildningen på andra stadiet och på högskolenivå.



SCHEMA FÖR SAMARBETE MELLAN SKOLA OCH BIBLIOTEK

Anvisningar för utveckling av verksamheten

SKOLA <3 BIBLIOTEK	GOTT SAMARBETE	ALLT INTENSIVARE SAMARBETE	FRAMGÅNGSRIKT SAMARBETE
BESLUT	<ul style="list-style-type: none">• Inofficiella diskussioner mellan representanter för skolan, förskoleundervisningen och biblioteket• Beslut om Läslust-samarbete• Utnämning av en person från skolan och biblioteket till det gemensamma Läslust-teamet• Hela personalen får handledning och engageras	<ul style="list-style-type: none">• Läslust-teamet: samarbetsformer och uppgifter för skolan och biblioteket• Principer för hur teamet samlas, regelbundenhet och användning av arbetstid• Bibliotekschefens och rektorns stöd• Anskaffning av gemensam utbildning med anknytning till läsmotivation och multilitteracitet	<ul style="list-style-type: none">• Etablering av verksamheten• Ledningen och föreståndarna engageras i samarbetet• Ledningen med i teamet
PLANERING	<ul style="list-style-type: none">• Val av teman för utveckling utifrån intresse, sakkunskap och resurser• Användning av materialet på lukuinto.fi	<ul style="list-style-type: none">• Samarbetet blir en del av skolans och bibliotekets verksamhetsplan• Planering, utveckling samt användning och förbättring av nya verksamhetsmodeller i samarbete: lärare, bibliotek, elever, familjer• Bibliotekschefens och rektorns stöd	<ul style="list-style-type: none">• Gemensam utvecklingsplan för flera år• Skolans läroplan och bibliotekets verksamhetsplan utvecklas i samarbete

SKOLA <3 BIBLIOTEK	GOTT SAMARBETE	ALLT INTENSIVARE SAMARBETE	FRAMGÅNGSRIKT SAMARBETE
FÖRSLAG TILL GENOMFÖRANDE Flera förslag till genomförande i del II och på lukuinto.fi	<ul style="list-style-type: none"> Biblioteksbesök för eleverna Biblioteket hittar en plats i skolan Enskilda Läslust-verksamhetsmodeller: <ul style="list-style-type: none"> Bokleveranser till skolan Bokprat Undervisning i informationssökning 	<ul style="list-style-type: none"> Barn och unga får handledning i samarbete mellan klasser och läroämnen Information till personalen och på webbplatser Synlighet i skolan, hemmet och biblioteket Läslust-föräldrakvällar i biblioteket Presentation av och beaktande av Läslust-prestationer vid skolans högtider Gemensamma programanskaffningar för skola och bibliotek, exempelvis för virtuella författarbesök 	Information och synliggörande: Samarbete med lokala och regionala medier Verksamhetsmodeller med i kommunens eller skolans läroplan och bibliotekets verksamhetsplan: <ul style="list-style-type: none"> Biblioteksrukt/-stig Program för mediefostran Läsdiplom Läslust-temadag Läslust-festvecka Verksamhet med anknytning till läsfärdigheten ingår i skolans och bibliotekets verksamhetsberättelser Uppföljning och utvärdering
UTBILDNING	<ul style="list-style-type: none"> Informationssökning med anknytning till läsmotivation och multilitteracitet Lärande med kamratstöd: spridning av god praxis på arbetsplatsen 	<ul style="list-style-type: none"> Regelbunden utbildning som ett samarbetsteam för skola och bibliotek Bekräftelse av det lärande som arbetsplatsen lärt sig Spridning av information om utbildningen 	<ul style="list-style-type: none"> Skola och bibliotek delar sin kompetens sinsemellan i samband med gemensam utbildning: styrning av grupp, informationshantering Spridning av gemensam kompetens genom att utbilda andra skolor och bibliotek
FAMILJER	<ul style="list-style-type: none"> Betoning av betydelsen av läsning, exempelvis vid föräldrakvarter och kundträffar i biblioteket Anskaffning av bibliotekskort 	<ul style="list-style-type: none"> Deltagande i verksamheten: Gemensamma biblioteksbesök Vårdnadshavarna presenterar sina favoritböcker Deltagande i evenemanget "Männen läser för barnen" 	Deltagande i Läslust-fostran, exempelvis: <ul style="list-style-type: none"> Avlägga läsdiplom tillsammans med ett barn Litteraturcirkel för förälder och barn
VÄXANDE GEMENSKAP	<ul style="list-style-type: none"> Kartläggning av befintliga samarbetspartner 	<ul style="list-style-type: none"> Utveckling av samarbetet Författarbesök Lästant och -farbror Läshund i biblioteket 	<ul style="list-style-type: none"> Samarbete mellan skolor och bibliotek inom kommunen och över kommungränserna Familjeklubb Familjearbete Idrottsföreningar Företagare, exempelvis mediefaddrar, ordkonstpedagoger Läroinrättningar och högskolor

Skolans och bibliotekets samarbete utvecklas genom att bearbeta Pirkko Lindbergs (2014) nivåer av partnerskap.

Den nytta som Läslust-programmet har gett har på flera orter lett till att samarbetet mellan en skola och ett bibliotek har utvidgats till att omfatta hela kommunen och regionen. Läslust-verksamhet och -samarbete har utvecklats bland annat i Kempele, Lojo, Villmanstrand och Lappland. Se följande sidor.



Skolorna och biblioteken i Lojo slog sig samman för att genomföra Läslust-temaåret som kulminerade i en festvecka i april – mängder av gemensam verksamhet, tusentals deltagare i bokpratet och ungdomsboksbesöken.

LÄSLUST-VERKSAMHET FÖR HELA KOMMUNEN OCH REGIONALT

SAMARBETET
INLEDS

1. Beslut om att kommunens skolor och bibliotek deltar i Läslust-verksamheten

- Presentation av verksamhetens nytta för ledningen för den grundläggande utbildningen eller bildnings- och kulturledningen
- En styrgrupp som består av bibliotekschefen, undervisningsdirektören och kulturdirektören tillsätts
- Regelbundna möten (till en början ca 1 gång/mån)
- Bibliotekets pedagogiska informatiker blir koordinator för verksamheten och ingår i styrgruppen

Vi lade märke till att Läslust-programmet kan ge ett starkt stöd för läroplansprocessen och fördjupningen av multilitteraciteten.



SAMARBETET FRAMSKRIDER

2. De regionala rektorernas och rektorernas uppgift att sprida samarbetet på regional nivå

Skolornas rektorsmöte

- Rektorerna informerar styrgruppen om vem som är kontaktperson för deras skola
- Läslust-handledning och informationsmöten om bibliotekets tjänster (t.ex. informationssökning) i samband med VESO-utbildningsdagar och pedagogiska caféer
- Personalens samplaneringstider

3. Aktivering av gott samarbete och kontakter inom regionens förskoleundervisning, skolor, bibliotek och skolbibliotek

- Gemensam utbildning, till exempel mediefostran, bokprat
- Besök av en pedagogisk informatiker vid lärarmöten
- Bibliotekets kontaktpersoner bjuder in skolornas kontaktpersoner till sitt eget regionala möte
- Förskolepedagogik inkluderas (t.ex. i samband med uppdateringen av samarbetsplanen)

4. Regelbundna regionala möten för biblioteken och de regionala skolorna

- En pedagogisk informatiker deltar i de regionala mötena
 - Spridning av idéer: veckans tips till skolornas kontaktpersoner som stöd för undervisningen
- De som deltagit i verksamheten stöder genom att inspirera, hjälpa på traven och ge tips
- Använd lukuinto.fi som stöd för planeringen
- Regionala verksamhetsplaner sparas på en delad arbetsstation
- En lokal idébank grundas exempelvis i form av en Facebookgrupp



SAMARBETET ETABLERAS

5. Etablering på kommunal nivå genom arbetet med läroplanen

- Ordförande för styrgruppen för läroplansarbetet kallar också ledningen för biblioteket till styrgruppens möte
- Mötet fastställer riktlinjer för bland annat hur bibliotekets och skolans samarbete ska synas i läroplanen på kommunal nivå
- Arbetet för att inspirera till läsning tas med i läroplanen
- Samarbetsformerna med biblioteket beskrivs i läroplanen
- Gemensamma verksamhetsmodeller för alla skolor: till exempel i Kempele avläggs lästdiplom i alla skolor eller i Rovaniemi har första, fjärde och sjunde klass en Biblioteksstig med sammanfallande innehållsplaner för alla biblioteksbesök klassvis
- Specifika verksamhetsmodeller för olika skolor (exempel i del II)
- Instruktioner som bilaga till läroplanen


6. Etablering i skolan genom arbetet med läroplanen

- En verksamhetsmodell för samarbetet mellan den egna skolan och biblioteket fastställs tillsammans med personalen vid närbiblioteket
- En beskrivning av samarbetet mellan skolan och biblioteket inkluderas i årsplanen

7. Lärandemiljön byggs upp på nytt i samarbete

- I nya skolbyggnader inkluderas också närbiblioteket
- Utveckling av ett elektroniskt skolbibliotek (bl.a. e-böcker och läsplattor)

Orter som deltagit i pilotprojekt:
Villmanstrand, Lojo, Kempele och
Rovaniemi



Läs mera
på lukuinto.fi

TA STEGET UTANFÖR SKOLAN – DRA NYTTA AV DET OMFATTANDE OCH ÖPPNA FINLÄNSKA BIBLIOTEKSNÄTET

Det allmänna biblioteksnätet i Finland består av allmänna, det vill säga kommunala, bibliotek, universitets- och yrkeshögskolebibliotek, bibliotek som specialiserat sig på en viss bransch eller användargrupp samt skolornas och läroinrättningarnas egna bibliotek.

Bibliotekstjänster erbjuds också i hög grad i form av webbtjänster. Via portalen biblioteken.fi får man tillgång till alla riksomfattande bibliotekstjänster.

www.biblioteken.fi

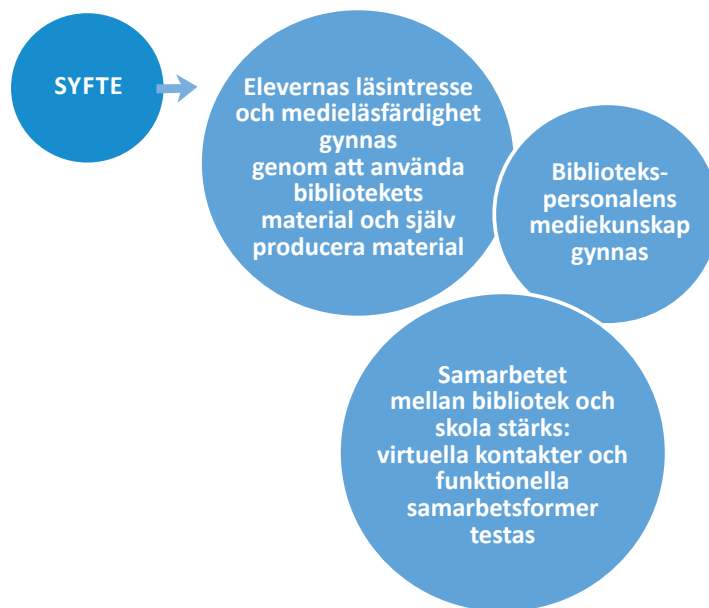
- Nätverket av allmänna bibliotek täcker alla kommuner. Utöver kommunernas huvud- och närbibliotek för också bokbussarna bibliotekets tjänster närmare användarna. De regionala biblioteken och landskapsbiblioteken som finns i landskapens centralorter stöder och stärker de lokala bibliotekstjänsterna.
- Den webbaserade söktjänsten Finna är gemensam för biblioteken, arkiven och museerna. I tjänsten finns bilder av museiföremål och konstverk, digitala böcker, kartor och dokument samt referensuppgifter. Söktjänsten Finna är också avsedd att användas av skolor och läroinrättningar. www.finna.fi
- För personer med läsnedsättning finns specialbiblioteket Celia. www.celia.fi
- Nationalbiblioteket samlar och förvarar finländskt material. www.nationalbiblioteket.fi
- Depåbiblioteket förvarar material som har överförts från de finländska bibliotekens aktiva samlingar och lämnar ut det till dem som behöver det. <http://www.varastokirjasto.fi/sv/>

(Undervisnings- och kulturministeriet)



LÄSLUST BLIR REGIONAL VERKSAMHETSMODELL I LAPPLAND

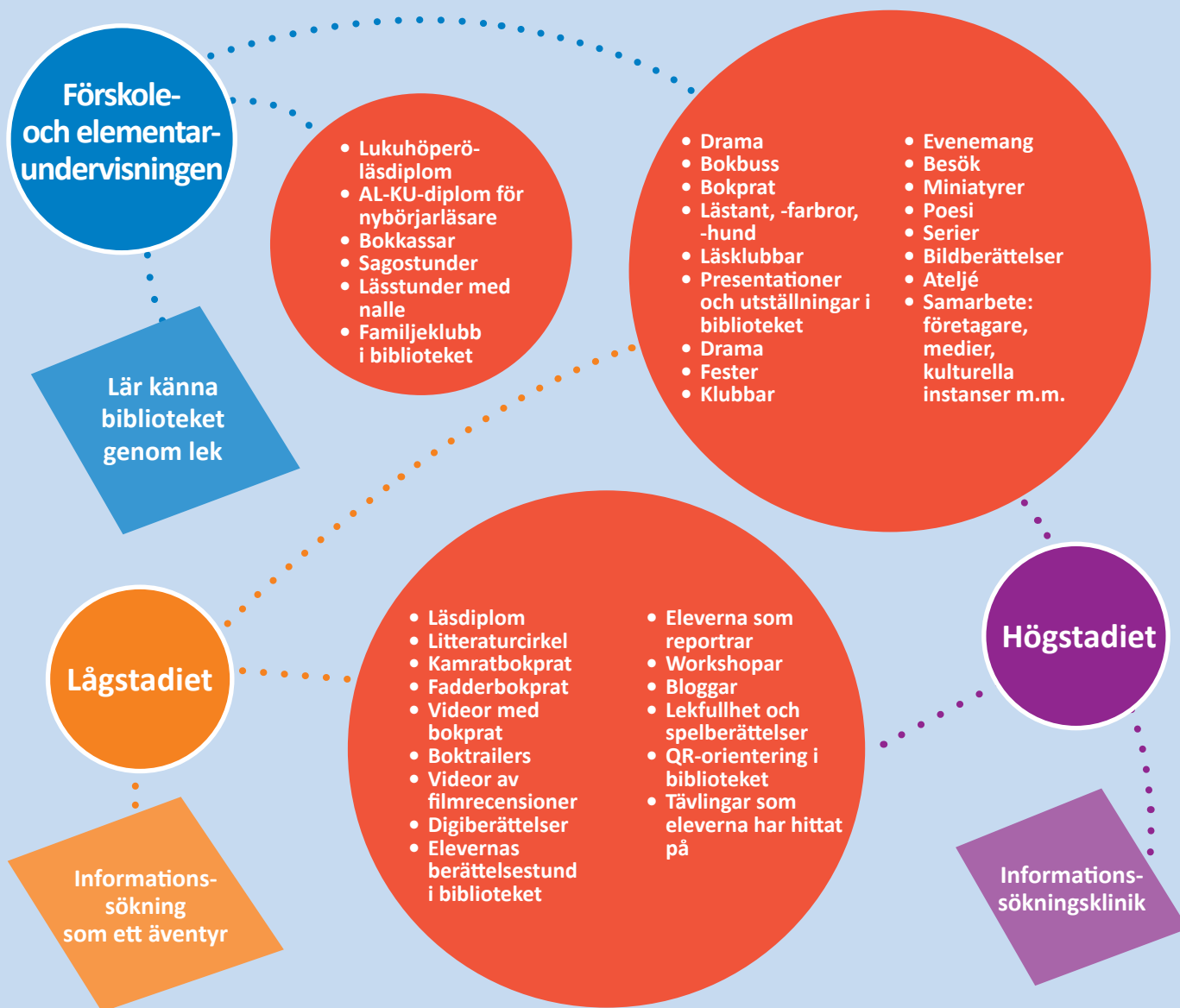
- Landskapsbiblioteket på bokpratsturné i alla kommuner i Lappland
- Bibliotekspersonalen lär med kamratstöd också genom virtuellt bokprat, workshopar och medielitteraturcirkel – så här sprids personalens kompetens på bägge sidor och eleverna inspireras
- Det regionala samarbetsnätverket stärks
- Samarbetet stöds under en utbildningsdag



HUR GÅR MAN VIDARE? LÖSNINGAR MED HJÄLP AV OLIKA VERKSAMHETSMODELLER

MODELLSTIG

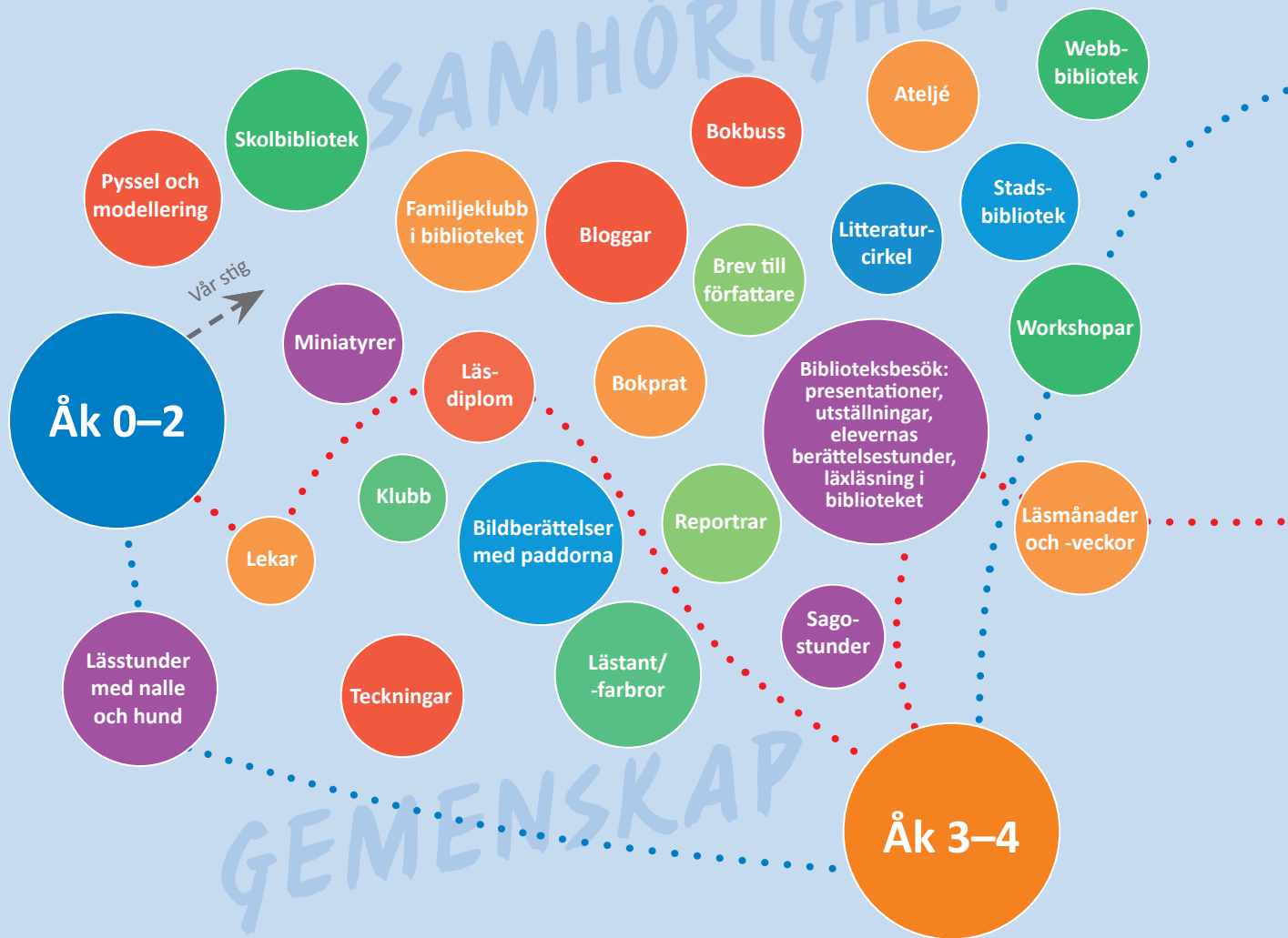
Det finns många olika verksamhetsmodeller för att förbättra läsglädjen och främja multilitteraciteten, och det är viktigt att barnen och de unga deltar i valet av verksamhetsmodell. Möjligheten att påverka innehållet och verksamhetsmodellerna ökar motivationen och inspirationen.



MODELLSTIG

FINN EN EGEN STIG

Välj en eller flera verksamhetsmodeller för samarbetet mellan skola och bibliotek för ett eller flera läsår eller bara för en viss årskurs. Ta hjälp av exemplen på stigar nedan och de olika verksamhetsmodellerna på föregående sida.



Ni kan också välja en gemensam verksamhetsmodell för förskoleundervisningen och alla årskurser, som ni sedan utvecklar. Enkla exempel på verksamhetsmodeller är Läsdiplom (s. 25), Bokprat (s. 29) och Informationshantering (s. 40).

FUNKTIONALITET

Åk 5–6

Videor för att visa kompetens i olika läroämnena

Klassbild av dikter

Läsfadder-
verksamhet

FRÅN SPARSAMT
LÄSANDE TILL
LÄSNJUTNING

Digiberättelser

Serier

Trailers

Virtuell litteraturcirkel

Teater

Museum

Drama

Tävlingar som eleverna har hittat på

Lekfullhet och spelberättelser

Besök

Informationssökning och -hantering

Medier

QR-orientering i biblioteket

Samarbete: företagare, medier, kulturella instanser med mera

Bokpratar-
verksamhet

Videor med bokprat

Organisationer

Videor av filmrecensioner

Ordkonstskola

Åk 7–9

FOKUS PÅ INDIVIDUELL ELEVCENTRERING



MOTIVATIONSMETODER FÖR SKOLANS OCH BIBLIOTEKETS VARDAG

DEL II

SKOLA
↳
BIBLIOTEK



*Det viktigaste är berättelsen.
Det har ingen betydelse om
den återges via ett spel,
en film eller en bok.*

Läslust-ambassadör, författare
och filmregissör
Aleksi Delikouras



LITTERATUR OCH LÄSNING SOM EN GEMENSAM UPPLEVELSE

Litteratur och läsning samt läsinspiration är det viktigaste! Läslusten kan väckas genom att dra nytta av gemenskap och uppdaterade former av bekanta metoder.

Som litteratur betraktas såväl skönlitteratur för barn och unga som facklitteratur och dokument som kräver särskild uppmärksamhet.

LÄSDIPLOMETS NYA FORMER

Det finns många alternativ och mångsidiga sätt att gå tillväga för att avlägga ett läsdiplom. Ett diplom kan vara uppbyggt av en färdig boklista eller av litteratur som barnen och ungdomarna själva har valt.

Diplomet kan avläggas på lektionstid eller i en litteraturcirkel, i en klubb eller med ett läspar, såväl i skolan som hemma.

Kollektivt genomförande

- Högläsning av böcker som ingår i diplommet dagligen eller varje vecka
- Lässtunder i hemmet: föräldrarna läser en bok för sitt barn
- Eleven högläser hemma eller lyssnar på en talbok

RESULTAT GENOM BELÖNING

- Arrangera en utdelning av diplom under skolans gemensamma morgonsamling och en utställning om diplomuppgifterna
- "Veckans läsare" utifrån hur mycket läsningen har ökat

INSPIRERA OCH AKTIVERA – UTVECKLA OCH MARKNADSFÖR

- Erbjud en diger, flexibel boklista som uppdateras regelbundet, samt olika typer av uppgifter (omslagsbild, ordmoln, trailer, löpsedel, soundtrack, postkort)
- Uppdatera läsdiplomet så att det är fungerande och visuellt – biblioteket gör upp diplommet, skolan diplomuppgifterna
- Gör diplommet digitalt: överför uppgifterna till den digitala inlärningsmiljön eller skapa ett elektroniskt läsdiplomrum mellan kommunens alla skolor
- Informera om och dela ut diplommaterial på skolans och bibliotekets webbplats, i en blogg, vid lokala evenemang med mera.
- Ta med familjerna – aktivera: boklistor till biblioteket, till föräldrakvällar och på skolans webbplats.

Gör läsdiplomet till en del av läroplanen genom att utveckla samarbetet mellan hemmet, skolan och biblioteket!

LÄRARE

- Informera eleverna om diplommet
- Engagera hela skolan, eleverna, lärarna och hemmen i att avlägga diplommet

BIBLIOTEKS- PERSONAL

- Se till att barnen hittar de böcker som ingår i diplommet i biblioteket
- Gör reklam för diplommet i Läslust-efon på barn- och ungdomsavdelningen

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA

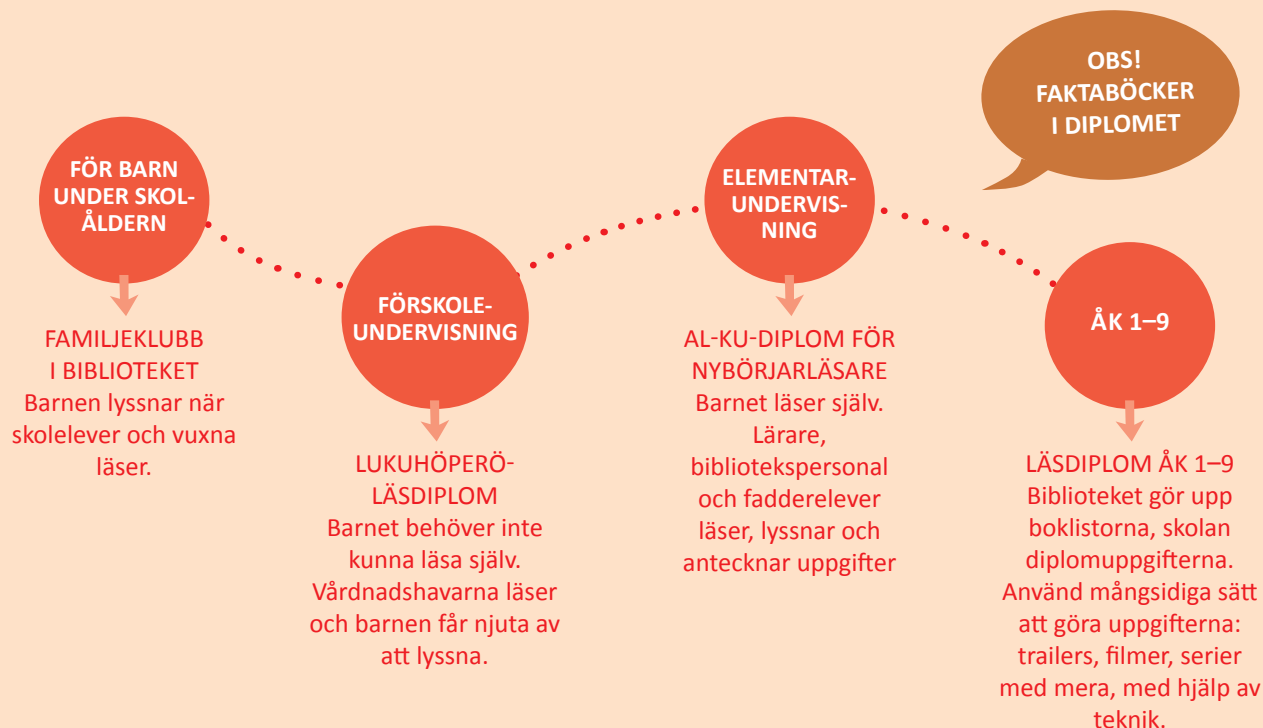
FÄRDIGA LÄSDIPLOM
HITTAR DU PÅ WEBBEN!
PLOCKA ÅT DIG DET
DU GILLAR OCH
FÖRBÄTTRA!
[http://www.lukuinto.fi/
media/mallisto/svenska/
lasdiplom.pdf](http://www.lukuinto.fi/media/mallisto/svenska/lasdiplom.pdf)

LÄSDIPLOM =
Varje elev läser ett
visst antal böcker
(t.ex. en per månad)
och gör en uppgift
med anknytning till
böckerna

TIPS
På webben hittar du
läsdiplom för förskole- och
elementarundervisningen,
Lukuhöperö-läsdiplom
och AL-KU-diplom för
nybörjarläsare!
Om Lukuhöperö på
s. 31

HUR GÅR MAN VIDARE? LÖSNINGAR MED HJÄLP AV LÄSDIPLOM

MODELLSTIG



PÅ LUKUINTO.FI HITTAR DU FLERA IDÉER:

- Läsdiplomets nya former
- Mångsidigt bokprat
- Gemensamma lässtunder
- Litteraturcirklar och andra gemensamma lässtunder
- Läsklubbar
- Tips om hur man kan förstå och bearbeta det lästa
- Undervisning i historia med hjälp av skönlitteratur
- Mängder av länkar och extra material

DET VIKTIGASTE ÄR ATT LÄSAREN INSPIRERAS

LÄSLUST-AMBASSADÖREN AGNETA MÖLLER-SALMELAS LÄSDIPLOM

Läsdiplomet har tolv olika nivåer. För varje nivå finns ett eget diplom för både barn och föräldrar.

- | | |
|--------------------------------------|--|
| 1. STORLÄSAREN
3 böcker | 7. VINNARLÄSAREN
40 böcker |
| 2. MÄSTARLÄSAREN
5 böcker | 8. SEGRARLÄSAREN
50 böcker |
| 3. SUPERLÄSAREN
7 böcker | 9. SUVERÄNA SLUKARLÄSAREN
70 böcker |
| 4. MEGALÄSAREN
10 böcker | 10. OPTIMALA SLUKARLÄSAREN
90 böcker |
| 5. HYPERLÄSAREN
20 böcker | 11. ULTIMATA SLUKARLÄSAREN
110 böcker |
| 6. TOPPENLÄSAREN
30 böcker | 12. YPPERLIGT KOMPETENTA
SUPERLÄSAREN
130 böcker |

- Diplomen relateras till läsaren (inte till boken)
- Man kan börja avlägga ett diplom när som helst
- Boklistan är personlig: den ska utgå från läsarens läsförståelse och läsförmåga
- Man berättar inte om böckerna skriftligt, utan muntligt till en lärare eller en äldre elev
- Man räknar antalet böcker – att sluka böcker motiverar!

För att växa upp till en läsare krävs lugn. Berättelserna fångar uppmärksamheten, om läsaren har tillräckligt med tid, tålamod och alla typer av böcker inom räckhåll.

Läslust-ambassadör, biblioteksfunktionär och prisbelönad läseinspiratör
Agneta Möller-Salmela



TIPS

BILDA EN LÄSEORM

Eleverna tävlar med sig själv om diplomen. Klassen kan bygga en läseorm utifrån antalet lästa böcker. Den klass som vinner bjuds på bokkalas i biblioteket.



Kamratbokprat intresserar de yngre skolkamraterna och inspirerar till att låna böcker som de fått tips om.

Det trevligaste är bokpratet. Även livliga barn lyssnar som förtrollade när ett äldre barn läser.

Hur kan man marknadsföra en bok till sina klasskamrater på ett sätt som väcker deras intresse för att läsa boken?

Hur berättar gör om intrigen och personerna i en bok utan att avslöja allt om boken?

TRÄNA ELEVERNA I BOKPRAT

Från en egen erfarenhet till en gemensam upplevelse: man eleverna till bokpratare och engagera familjerna i läsningen.

BOKPRAT KAN GENOMFÖRAS PÅ MÅNGA OLIKA SÄTT

- Gör bokpratet levande med en video eller boktrailer
- Pröva på medieprat: tips om intressanta spel, appar, tidskrifter, webbplatser, filmer med mera
- Prata om faktaböcker och inspirera lyssnarna till att läsa mera: "Det här får du veta om du själv bekantar dig med boken!"
- Tipsa elever i andra skolor i webbmiljön.

SKOLA

TRÄNA ELEVERNA UNDER FYRA LEKTIONER

Lektion 1: Presentera olika sätt att bokprata och ge eleverna en lista på olika tips

- Titta på videor med bokprat på bloggen Lukuinto Turku

Lektion 2: Bibliotekarien ger tips. Eleverna bedömer hur intressanta de upplever tipsen

Lektion 3–4: De äldre eleverna gör boktips för sina fadderelever

- Låna och läs böcker
- Skriv korta referat om personerna, skådeplatsen och intrigen
- Välj korta provsnuttar
- Testa boktipsen. De andra kommenterar och ger förbättringsförslag

BIBLIOTEK

ARRANGERA FEM MÖTEN

Välj en bokpratargrupp på 10–15 elever (t.ex. 4–5 elever/klass)

Möte 1: Introduktion av bokprat

- Ge ett boktips som modell. Ta stilen som äldre elever använder för att ge faddereleverna boktips i beaktande.

Möte 2: Förberedelse och övning av fadderbokprat

3–5. Tre evenemang med fadderbokprat

- Arbetsuppgifter under ett bokpratarenemang: tidtagare för boksmakprov, visare av YouTube-videor (populärt!), valarrangör av Favoritboken, assistent för blankettifyllning
- Boksmakprov
 - Eleverna får en boksmakprovsblankett där boken ska bedömas
 - Korta referat om boksmakprovsböckerna
 - Bokpärmarna är övertäckta så ingen på förhand kan gissa vilken bok det är frågan om
 - Elevgrupper på 4–5 personer bekantar sig med böcker. Varje grupp har samma böcker. Idén är att eleven läser två minuter i varje bok.
- Boktrailers från YouTube
 - Förlagen, biblioteken och eleverna har gjort boktrailers av många böcker
- Röstning av favoritbok
 - Eleverna röstar fram sin favoritbok bland de böcker som lästs under bokpratslektionen

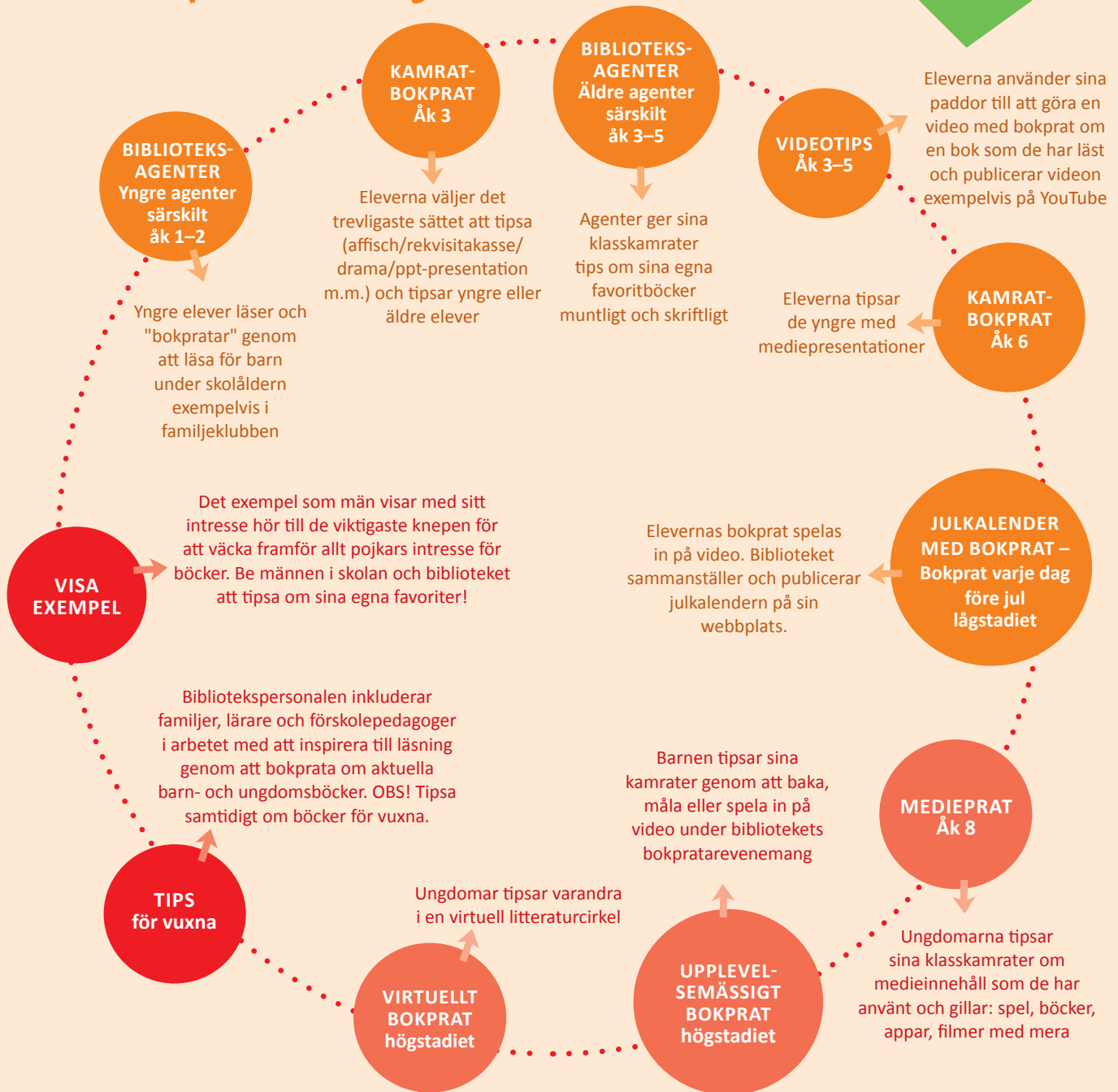
I klasser där läsdiplomet gjordes till en gemensam sak för hela klassen ökade iver och lusten att avlägga diplom.

TIPS

Eleverna som biblioteksagenter: från varje klass väljer man ut och utbildar två agenter, som bland annat är bokpratare, läser under bibliotekets sagostunder och deltar regelbundet i möten för agenterna

HUR GÅR MAN VIDARE? LÖSNINGAR MED HJÄLP AV BOKPRAT

MODELLSTIG



EXEMPEL

I KERKO BLEV BARNEN STJÄRNLÄSARE GENOM ATT LÄSA TILLSAMMANS

Läslust-verksamhet i årskurserna 1–6 under läsåret

SYFTE

Ökad läsmängd
i skolan och
i hemmet

Förbättrad
läsförståelse

Sociala kontakter
och gemenskap
genom läsning

1. Läsdiplom
2. Hela verk
 - Val av ett helt verk för varje årskurs
 - Anvisningar för hur man läser och bearbetar verket tillsammans i klassen
 - Funktionell och upplevelsemässig bearbetning av verket, inklusive uttrycksämnen (bildkonst, drama, musik, gymnastik) samt informationsteknik
 - Läsning på egen hand och tillsammans, parvis och gruppvis
 - Från presentation av ett verk till egen produktion, från boktrailers till dioramor
3. Samarbete med familjerna i form av kvällar med funktionellt program
4. Samarbete mellan klasserna



Man läser inte tillräckligt mycket i skolan för att utveckla god läsfärdighet. En bra läsare har stark självkänsla. Han eller hon förstår sig själv och sin omgivning bättre.

TILL HEMMEN: RECEPT PÅ EN BRA LÄSARE

INGREDIENSER

Välj ut en intressant bok och rätt tidpunkt tillsammans med barnet

Välj den som passar er bäst av följande punkter

GÖR SÅ HÄR

1. Läs högt för barnet
2. Läs turvis med barnet

3. Visa exempel och läs själv samtidigt
EN LÄMPLIG PORTION ÄR 15 min om dagen



INGEN LÄSFÄRDIGHET KRÄVS FÖR ATT FÅ LÄSDIPLOM

EXEMPEL

Läsglada gruppen Lukuhöperöt i förskoleklassen i Mäntylä



Stöd och utveckling av
läsintresset hos barn
i förskoleåldern och
deras föräldrar

UTGÅNGSPUNKT

Aktionsforskning
där ett
litteraturdyplom i
Uleåborg inspirerade
till att utveckla ett
Lukuhöperö-
läsdiplom för läsglada
förskoleelever



LUKUHÖPERÖ-LÄSDIPLOM

- Lukuhöperö-läsdiplomet har utvecklats som ett verktyg för litteraturfostran inom förskoleundervisningen vid daghemmet Mäntylä-Snellman, i samarbete med bland annat Uleåborgs universitet och Uleåborgs stadsbibliotek
- Fördjupning i olika typer av barnlitteratur med hjälp av mångsidiga boklistor och uppgifter med anknytning till böckerna
- När böcker väljs ut har en utgångspunkt varit att öva upp barnens självregleringsförmåga
- Viktigast är att stöda barnens funktionalitet och delaktighet samt läsupplevelsens interaktivitet
- Lukuhöperö-passet inkluderar sju boklistor (bilderböcker, böcker med fixeringsbilder, poesiböcker, faktaböcker, lättlästa böcker, serier samt sagor och berättelser), uppgifter samt anvisningar för barn och vuxna
- Läs och hitta mera information på webben med sökordet Lukuhöperö

VERKSAMHETSMODELL

- Regelbundna besök av läshunden Curttu
- Lukuhöperö-verksamheten är en del av den dagliga rutinen, som syns i barnens lekar, pyssel och teckningar
- Utbildningskväll vid ordkonstskolan i Uleåborg
- Utbildning i Lukuhöperö-verksamhet vid undervisningsväsendet i Uleåborg
- Mångsidigt samarbete med personalen på bokbussen Onneli samt ordkonstskolan och familjerna
- I verksamheten beaktades olika inlärningsstilar och lärandemiljöer samt barnens intressen



DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Uleåborgs stadsbiblioteks bokbuss Onneli
Daghemmet Mäntylä-Snellman
Uleåborgs skolbibliotek
Uleåborgs universitet, förskolepedagogik



FRÅN TEXT TILL MÅNGSIDIG PRODUKTION

I BERÄTTELSEN ÄR HELA VÄRLDEN DIN

Läslust leder till att nya versioner skapas utifrån ett befintligt verk, det vill säga till bearbetning. Produktionen sträcker sig från texter till bilder, serier, filmer, pyssel och drama. Produktion av elektroniskt material – från text till YouTube-videor – med hjälp av olika typer av enheter och program, är viktigt för läsinspirationen.

Jag skrev en berättelse om en drakdödare och blev så ivrig att berättelsen blev 50 sidor lång ... Ögonblicket då jag fattade att kommateringsfel inte betyder att jag inte skulle vara bra på att skriva ... Läraren sa att du är nog ganska duktig på att skriva, du behöver bara koncentrera dig lite. Det fastnade i minnet.

Aleksi Delikouras



BERÄTTELSENA DIGITALT MED PADDORNA – DIGIBERÄTTELSE

- En digiberättelse är en kort videofilm som består av fotografier, text, musik och ljud samt eventuella videosnuttar
- Biografi, videodagbok, fakta, fiktion, reklam, undervisningsvideo, reseskildring från semesterresan med mera
- Kan användas i de flesta ämnen

SÅ HÄR GÖR DU

- Några minuters filmer av stillbilder, tal, musik eller ljudeffekter
- Kräver mycket tid. Förverkliga exempelvis genom regelbundna biblioteksbesök med en viss grupp.

DET BEHÖVS

- Digitalkamera eller mobilkamera
- Praktiska editeringsprogram (s. 49)

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA

TIPS
Kombinera med
en lektion om
upphovsrätt

Exempel och
anvisningar
på lukuinto.fi



SKRIVINSPIRATION AV FILMER OCH VIDEOR

SKRIVMOTIVATION – BLI EN HISTORIEBERÄTTARE VIA VIDEO

- Barnen och de unga kan först titta på eller spela in en video som sedan skrivs ut som en berättelse
- Berättelsen innehåller beskrivning, framställning och dialog – precis som en video

GÖR EN VIDEO AV FILM- OCH BOKRECENSIONER

- Av en bekant bok/film produceras text som sammanställs till ett manuskript
- Berättelsen bearbetas till en användbar version för inspelning
- För inspelning och bearbetning av videon kan eleverna använda sina paddor
- Titta på exempel på filmrecensioner på bloggen Lukuinto Turku: <http://blog.edu.turku.fi/luquinto/>

BOKPRATVIDEOR/BOKTRAILERS

- Eleverna utarbetar ett bildmanus (ca 10 bilder)
- De skriver text och repliker
- De väljer musik och ljudeffekter
- Berättelsen spelas in och editeras

ANIMATIONER

- Flera olika sätt att förverkliga animationer (t.ex. kollage- eller Legoanimation)
- Bearbeta animationen med exempelvis Stop Motion eller Puppet Pals

Publicera alstren på YouTube, visa dem under föräldravärlar eller arrangera en egen filmfestival i skolan.

PÅ LUKUINTO.FI HITTAR DU FLERA IDÉER

- Digi- och spelberättelser
- Bildberättelser
- Serier
- Filmer och videor, animationer och trailers
- Drama
- Olika miniatyrmodeller och -världar
- Poesi i form av en klassbild av dikter och språkbad med dialektdikt
- Tips för workshoppar
- Mängder av länkar och extra material, bland annat ett helt manuskript för högstadiet om Finlands presidenter

SKAPARIVER OCH -GLÄDJE I SOMPIO

EXEMPEL

Läslust-år för årskurserna 1–8 i Pelkosenniemi och biblioteket

SYFTE

Samarbete
mellan skola
och
bibliotek samt
läroämnena



1. Barnens dikter, rim, ramsor – mångsidigt arbete med poesi
Varje barn skrev en egen sagobok! (åk 1)
2. Eleverna skrev och uppförde pjäser
 - Pjäsen "Pyhätunturin Huttu Ukko", som baserar sig på bibliotekets lokala samlingar (åk 6)
 - Dockpjäsen "Kadonneen prinsessan tapaus" (åk 7)
 - Pjäsen "Suomen presidentit"-som uppfördes under en skolhögtid (åk 7 och 8)
3. Eleverna utarbetade informationstexter, planerade bokpärmar, pysslade samt ordnade utställningar i skolan och biblioteket (åk 7)
4. Sagostunder i biblioteket (åk 1–2)
5. Mångsidig introduktion till poesins värld och medverkan i YLE Uutisluokka (åk 6)
6. Författarbesök av Siri Kolu
 - Ordkonstworkshop, bokcafébesök och föräldrakväll
 - Reportage i lokaltidningen skrivet av eleverna
7. Sompio bibliotek bjuder in eleverna i första klass till biblioteket och ger dem alla en bok som gåva
8. Samarbete med bibliotekets projekt Novellin voimaa Sompioissa (Novellens kraft i Sompio): besök av dockteatern Sytkyt både i Pelkosenniemi och Savukoski (föreställning: Pessi och Illusia)
9. En projektmedarbetares ordkonstworkshopar för högstadiel elever i Pelkosenniemi och Savukoski
10. Gemensamma lästunder: barnböcker i daghemmet och tidningar i servicehuset för de äldre (åk 8)

DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Pelkosenniemi skola och Sompio bibliotek
samt skolorna och lånestationerna i Vuotso och Savukoski

EXEMPEL

MÅNGSIDIG PRODUKTION KRING AKTUELLA ÄMNER

Årsplan för Läslust-verksamheten i Villmanstrand

- 1. SEPTEMBER–OKTOBER:
LÄSAKTIVERING MED LÄSDIPLOM**
 - Information om diplomerna till hemmen och barnen
 - Nybörjarläsare: AL-KU-diplom för nybörjarläsare
 - Skolelever: färdiga uppgiftspaket för diplomerna
 - Den 10 oktober Aleksis Kivi-dagen/den finska litteraturens dag/favoritboksdag i klasserna och en Aleksis Kivi-frågesport i biblioteket
 - Överenskommelse om klassens gemensamma mål för läsningen, exempelvis en "bokorm" där eleverna antecknar vilka böcker de har läst och ordnar läsfester
- 2. NOVEMBER–DECEMBER:
TEMA SAGOR OCH BERÄTTELSE I HELA SKOLAN**
 - Mångsidig bearbetning av litteratur: bland annat animationer, egna e-böcker, digiberättelser, trailers, bokrecensioner och bokpresentationer
 - Samarbete med fadderklasser
 - Tove Jansson-utställning (också tema för julfesten)
 - Skolans gemensamma julkalender med litteraturtema (elevkåren)
- 3. JANUARI–FEBRUARI:
TEMA KALEVALA OCH TRADITIONER I HELA SKOLAN**
 - Drama: Småskolans sagovärld-vecka (v 3) och
 - Åk 0–2: Kalevalas berättelser, livet förr i tiden, traditionella lekar
 - Åk 3: Djuren i Kalevala
 - Åk 4: Personer i Kalevala
 - Åk 5: Dockteaterföreställningar med motiv ur Kalevala och i tekniksalen dockteatrar och skuggteatrar
 - Åk 6: Serier med motiv ur Kalevala
 - Tidningsvecka



- 4. MARS–APRIL:
UPPRÄTTHÅLLANDE AV LÄSLUSTEN**
 - Hela skolan läser-månad: eleverna läser och/eller läraren läser högst minst 15 minuter om dagen
 - Samarbete med fadderklasser
 - Bokens och rosens dag
 - Lëshörnor i skolans lokaler
 - Familjerna aktiveras till att delta
- 5. MAJ:
UTDELNING AV LÄSDIPLOM UNDER VÅRAVSLUTNINGEN
UNDER HELA ÅRET**
 - Biblioteks- och bokbussbesök + bokpaket
 - Bokpratarkonferens
 - Klassernas veckor som ansvariga för arrangemang i biblioteket

DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Lappee skola, Myllymäki skola och Villmanstrands
landskapsbibliotek



Informationssökning, kritisk utvärdering av information och kunskap om källor gäller alla ämnen som lärs ut i skolorna.

INFORMATIONSHANTERING = FRAMTIDEN

Betydelsen av färdigheter i informationssökning och -hantering framhävs i dagens samhälle och syns därför också i grunderna för läroplanen. För att utveckla barnens och de ungas informationsläskunnighet krävs systematisk och kontinuerlig undervisning och handledning i utvärderingen av informationssökning och -innehåll. Bibliotekets sakkunskap framhävs i undervisningen i informationssökning och utvärdering av informationens innehåll.

I informationssökningen lär man sig också att bearbeta information. Elever som söker information går framåt med sin uppgift från den ivriga starten och valet av ämne till den trevande undersökningen av ämnet. När allt inte går som på räls är frustrationen aldrig långt borta. Då behövs bibliotekspersonalens uppmuntran.

När man har pratat igenom ämnet med en bekant bibliotekarie ser allting klarare ut och eleven hittar ett personligt perspektiv på ämnet. Ett personligt grepp ökar intresset och förbättrar möjligheterna att målmedvetet samla information om ett preciserat ämne. Under bibliotekariens handledning hittar eleverna väsentlig information och klarar av att sammanställa en enhetlig bild av den. En lyckad informationssökning ökar motivationen och att presentera resultaten är lön för mödan. (Kuhlthau et al. 2007; Haasio & Savolainen 2004.)

IN I INFORMATIONSDJUNGELN MED STÖD AV BIBLIOTEKSPERSONALEN

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA

INFORMATIONSHANTERING MÖJLIGGÖR PROJEKT ÖVER LÄROÄMNESGRÄNSERNA OCH FENOMENBASERAT LÄRANDE

- Regelbundenhet är viktigt – Kontinuitet i undervisningen i informationssökning i skolan och biblioteket
- Eleverna har lättare att be om hjälp med informationssökningen då de känner bibliotekspersonalen
- Planera utbildningen i informationssökning för varje årskurs och genomför den kontinuerligt under hela grundskolan

Bibliotekets hjälp är nödvändig. Den gör att inlärningsmiljön blir vidare och omfattar förutom skolan också biblioteket, landskapsarkivet och museerna.

Mera information om informationssökarens väg till den grundläggande utbildningen och gymnasiet samt mobila informationssökningsuppgifter (Biblioteksvägen (Kirjastoreitti) vid Uleåborgs stadsbibliotek)

TIPS

BIBLIOTEKSPERSONALENS MINNESLISTA

- Be att få elevernas ämnen före lektionen
- Planera handledning, anvisningar och kvalitativt material med PowerPoint-presentationer och uppgifter
- Diskutera de valda ämnena, precisera och avgränsa tillsammans
- Öva informationssökning med olika sökord, ur olika databaser och webben (text, bild, karta) samt som materialsökning från bibliotekets webbibliotek
- Förklara din informationssökning: eleverna förstår idén och förhåller sig modigare till att söka information då de ser att ett proffs inte alltid hittar det rätta materialet med den första sökningen

INFORMATIONSSÖKNINGSLÄRA FÖR HÖGSTADIEELEVER

Arrangera bibliotekariens informationssökningsklinik när lördag är skoldag: på programmet bl.a.

- Val av ämne
- Informationskällor
 - Skolans och bibliotekets samlingar
 - Landskapsarkiv och museer
 - Tryckta skriftliga källor
 - Internet och annat digitalt material
 - Intervjuer
- Bearbetning av tankekartor och presentation av dem med dokumentkamera
- Anteckningar och fotografering med mobilkamera
- Kunskap om informationssökning behövs i många situationer! Planera exempelvis ett stumfilmsprojekt eller leta fram modeller och inspirationsbilder för bildkonsten



GÖR INFORMATIONSSÖKNINGEN BEKANT FÖR FACKLITTERATURKLUBBEN I LÅGSTADIET

- Bekanta eleverna med olika typer av faktaböcker funktionellt: lek, pyssla, baka
- Ett eget tema för varje möte
 1. Naturvetenskap
 2. Motion och lek (t.ex. att leda de övriga i lekar som man hittat i böcker)
 3. Pyssel och handarbete
 4. Matlagning
 5. Biologi och geografi (söka objekt i en kartbok, fakta om djur m.m.)
 6. Alla ämnen



MODELLSTIG

HUR GÅR MAN VIDARE? LÄR ELEVERNA INFORMATIONSKOMPETENSER

Biblioteket skräddarsyr undervisningen i informationshantering för förskoleundervisningen och alla årskurser. Lärarna och bibliotekspersonalen avslöjar informationshanteringsens hemligheter också för vårdnadshavarna, exempelvis under föräldrakvällen.

INFORMATIONSLITTERACITET

FÄRDIGHETER I INFORMATIONSKOMPETENSER

FACKLITTERATURKLUBB lågstadiet

Barnen bekantar sig med många typer av faktaböcker i facklitteraturklubben.

GÖR INFORMATIONSSÖKNINGEN BEKANT I OLIKA ÄMNER lågstadiet

Lågstadieeleverna bekantar sig med informationssökning genom att söka information för övningsuppgifterna.

PROJEKTET FAKTABOK lågstadiet

Eleverna utarbetar en faktabok utifrån de ämnen som de undervisas i under läsåret. Bearbetning på basis av faktakort passar till och med förstaklassister.

UNDERVISNING I INFORMATIONSSÖKNING MED EN INFORMATIONSSÖKNINGSKLINIK Åk 8-9

Undervisning i kritisk informationssökning: ungdomarna går framåt i sin informationssökning genom att diskutera med bibliotekarien och fördjupa sitt omdöme.

FAKTABOK MED PADDORNA högstadiet

Högstadieeleverna söker information, producerar faktatexter utifrån informationen och sammanställer dem till en faktabok.

PÅ LUKUINTO.FI HITTAR DU FLERA IDÉER:

- Undervisningsmetoder för informationssökning
- Faktabokprojekt
- Material och länkar som stöd för färdigheterna i informationssökning och -hantering

HÖGSTADIEELEVER PÅ VÄG MOT INFORMATIONSKOMPETENSER

EXEMPEL

Informationshantering som en del av en mångsidig
Läslust-verksamhet under året vid Myllytulli i Uleåborg
årskurserna 7–8

Biblioteksvägen
(Kirjastoreitti),
samarbete
mellan skola och
bibliotek

Utbyggnad och
utveckling av
skolbiblioteket

Informationssök-
ningsklinik:
undervisning i
kritisk
informations-
sökning

Produktion på
basis av infor-
mationssökning:
en webbtidning
med temat
historia

Dessutom bland
annat
bokprat och för-
äldrakvällar



UTBYGGNADEN OCH UTVECKLINGEN AV SKOLBIBLIOTEKET STÖDER INFORMATIONSSÖKNINGEN

- Möjliggör och erbjuder
- Utlåning av litteratur
- Information om tryckt och digitalt material
- Utrymmen för grupparbete
- Skolans bärbara datorer, paddor och annan teknik
- Hemtrevlig inredning som inspirerar
- Öppningshögtidigheter för skolbiblioteket

FRÅN INFORMATIONSSÖKNING TILL WEBBTIDNING

- Det utbyggda skolbiblioteket möjliggör informationssökning
- Informationssökning om den egna skolans historia
- Utarbetande av en webbtidning i Wikispaces med hjälp av appen Wordpress
- Läs den färdiga tidningen Tullin tarinat på webben
- Myllytulli skola använder Uleåborgs stadsbiblioteks material Biblioteksvägen (Kirjastoreitti) och material för informationssökaren.

DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Myllytulli skola och Uleåborgs stadsbibliotek/
huvudbiblioteket

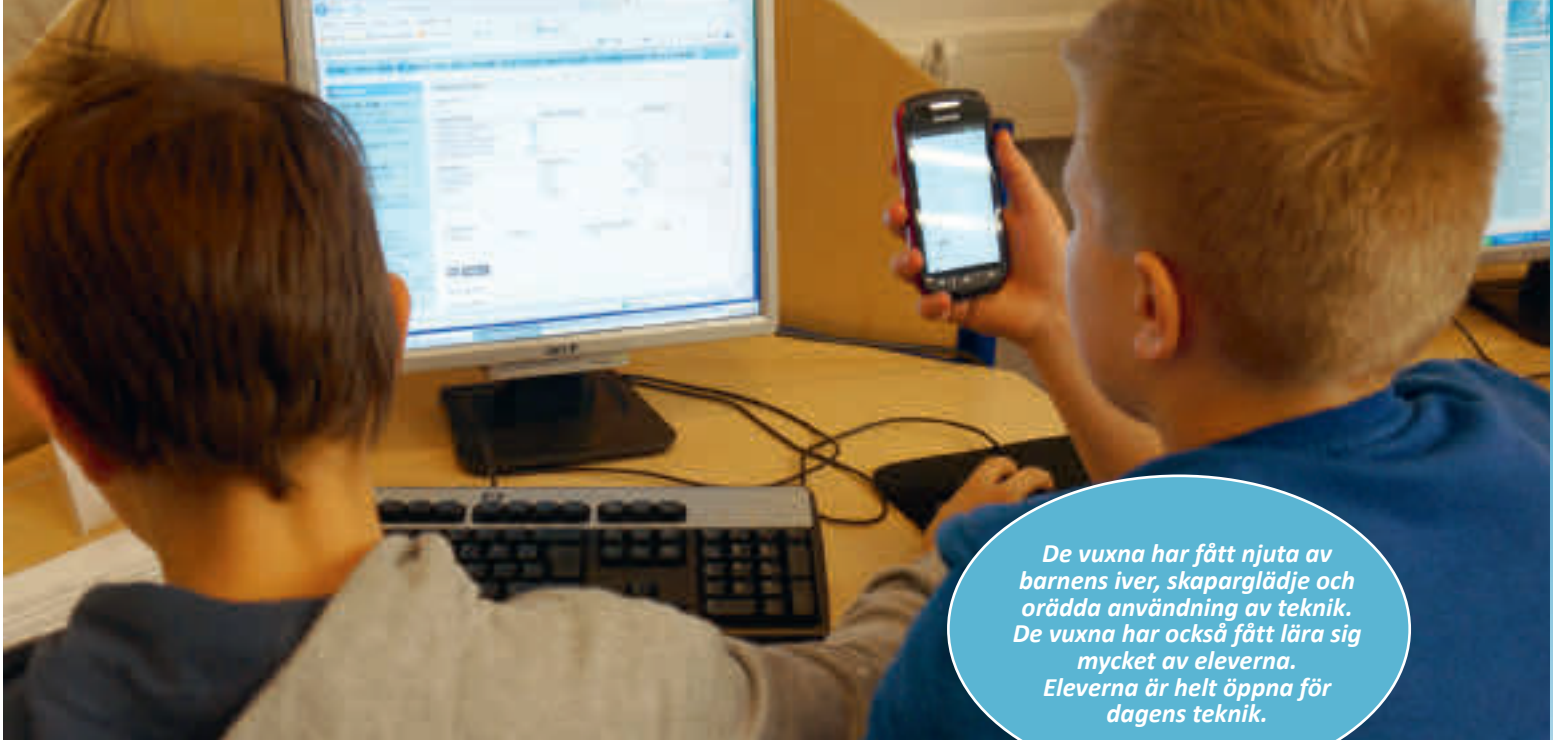


FUNKTIONELLT LÄRANDE GER MEDIEKUNSKAP

LEARNING BY DOING

Barn lär sig multilitteracitet och mediefärdigheter när de själva får producera innehåll genom att skiva, beskriva, intervjua, agera, läsa samt skriva dikter och manuskript.

Mediefärdigheternas betydelse framhävs i dagens värld. För att utveckla barnens och de ungas medieläsfärdighet krävs mediefostran samt systematisk och kontinuerlig undervisning och handledning i mediefärdighet.



De vuxna har fått njuta av barnens iver, skaparglädje och orädda användning av teknik. De vuxna har också fått lära sig mycket av eleverna. Eleverna är helt öppna för dagens teknik.

BIBLIOTEKETS ROLL SOM MEDIEFOSTRARE

- Erbjuder medieinnehåll och -verktyg
- Strukturerar informationen och känner innehållen
- När alla åldersgrupper, även de vuxna

Obs! Bibliotekslagen: mediefostran syftar till medborgerliga färdigheter och livslångt lärande

PÅ LUKUINTO.FI HITTAR DU FLERA IDÉER:

- Bloggar som en del av sociala medier
- Eleverna som reportrar
- Mediesamarbete
- Medieprat
- Närmare anvisningar om programmet för mediefostran
- Länkar till kvalitativt material för mediefostran

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA

Barnens digitala verklighet och biblioteket möttes inom ramen för programmet. En bok kan tolkas och överföras till en digital miljö på många sätt.

EXEMPEL

METODER FÖR ATT UNDERVISA I MEDIER

Program för mediefostran i Åbo

- Ett program för mediefostran planerades inom ramen för Läslust-verksamheten i samarbetet mellan skolorna och biblioteket i Åbo
- Programmet gör elevernas medieläsfärdighet mer mångsidig, gör samarbetet mellan bibliotek och skola mer intensivt, ökar den pedagogiska kompetensen och uppmuntrar till användning av teknik i undervisningen.

LEARNING BY DOING

METODER I LÅGSTADIET

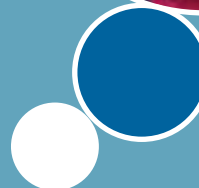
- Filmrecensioner (åk 1–6)
- Eleverna som reportrar (åk 3–9)
- Medielitteratursirkel
- Bokrecensioner i tidskriften Vinski (åk 5–9)

METODER I HÖGSTADIET

- QR-kodpromenad (åk 5–9, s. 48)
- Eleverna som mediepratörer (åk 7–9)
- Webbibliotekets undervisning i form av QR-orientering (åk 4–9 genom att anpassa frågorna)
- Digiberättelser (åk 7–9, s. 31)

METODER SOM ÄR LÄMPLIGA FÖR LÅG- OCH HÖGSTADIET

- Videor med bokprat (åk 3–9, s. 32)
- Serier med bokprat (åk 3–9)
- Virtuellt författarbesök
- I projektbloggen beskrivningar av verksamheten och exempel:
<http://blog.edu.turku.fi/lukuinto/>



ÅRSKLOCKA FÖR MEDIEFOSTRAN

Verksamhetsmodeller	Tidpunkt (vår–höst)	Årskurser	Beskrivning
Högstadiel elever som mediepratörer	Februari–april	Åk 8	Eleverna tipsar varandra om intressanta medieinnehåll och utvärderar dessa kritiskt. En del av presentationerna spelas in på video
Videobokprat	Februari vecka 6	Åk 7	Bokprat spelas in på video
Digiberättelser	April–maj	Åk 9, åk 7	Eleverna gör några minuters filmer av stillbilder, tal, musik eller ljudeffekter. Skriftligt arbete på engelska
Projektblogg	Bloggen publiceras: mars	Åk 1–9	Projektalster och elevernas arbeten publiceras i bloggen
Medielitteratursirkel för barn och vårdnadshavare	Under hösten träffar i biblioteket en gång i månaden Wilma-diskussioner om klassens läs- och medieupplevelser	Åk 4–6 (Åk 1–9)	Tillsammans och som kritiska läsare bekantar vi oss med de medier som barnen använder samt med digitala material såsom spel och böcker
Filmrecensioner blir videor genom processkrivning	Oktober–november	Åk 2	Eleverna arbetar i grupp med att skriva texter om en film, rita bilder och bearbeta dem till en recensionsvideo
Bokprat- videoworkshopar	December veckorna 49–50	Åk 3 + lärare och bibliotekspersonal	Eleverna använder sina paddor till att göra videor med bokprat om en bok som de har läst med hjälp av appen iMovie
Serie om en läst bok på paddorna	December veckorna 49–50	Åk 5 och åk 7	Eleverna använder sina paddor till att göra serier om en bok som de har läst för läsplomet. Åk 7 skriftligt arbete på engelska
Eleverna som reportrar	December	Åk 4	Eleverna använder sina paddor till att spela in ett prisutdelningsevenemang som ordnats i biblioteket, de intervjuar vinnarna och recenserar den vinnande boken
Bokrecensioner och videor i samarbete med tidskriften Vinski	Januari	Åk 5	Eleverna skriver bokrecensioner till litteraturtidskriften för barn Vinski. De gör videor om böckerna som publiceras på webben och läggs ut som QR-koder i tidskriften och bibliotekets böcker
Virtuella författarbesök	Under våren	låg- och högstadiet	Författare intervjuas på distans eller via Skype

DELTAGARE I PILOTPROJEKTET
Puolala skola och Åbo stadsbibliotek

EXEMPEL

BLAND DIKTER, BLOGGAR OCH BÖCKER

Årskurserna 1–9 i Kyrkslätt

Samarbetet mellan skolan, skolbiblioteket och kommunbiblioteket bekräftas

Man använder digital teknik till att läsa och skriva

SYFTE

Man utvecklar samarbetet över klassgränserna: små och stora elever läser tillsammans

Man skapar läsgrupper



- Eleverna besöker biblioteket och deltar i poesiworkshopar och info om e-böcker
- Man använder digital teknik, exempelvis boktrailers
- Användningen av skolbiblioteket effektiveras
- Evenemang med läsning om tema: författarbesök, högläsning, poesiworkshopar, samarbete med familjerna
- Eleverna läser tillsammans och för varandra, stora elever läser för de små och små elever för de stora
- Läs bokbloggarna
 - Kommunbibliotekets bokblogg: Kirkkonummikirjasto
 - Winellska skolans bloggar: Winellska blogg



DELTAGARE I PILOTPROJEKTET
Winellska skolan och biblioteket i-Kyrkslätt



Intresset för att använda teknik och utveckla multilitteraciteten i undervisningen är stort och man är medveten om dess betydelse.

TEKNIK – LITTERATUREN VAKNAR UPP I DEN DIGITALA VARDAGEN

Den omfattande kompetensen stärks när gammalt och nytt slås samman. Genom att använda datorer och andra enheter som stöd för funktionellt lärande får litteratur och läsning en modern puls. Vi inspireras och lyckas: en bekant saga blir en trailer!

I takt med att den nya tekniken i allt högre grad definierar barnens och ungdomarnas vardagsmiljö, kan det vara allt svårare för undervisnings- och bibliotekspersonalen att kombinera och dra nytta av de här metoderna, eller att själva kunna ta till sig av den allt mer varierande miljön. Det behövs tydliga anvisningar för att minska eventuella fördomar samt för att producera och sprida innehåll med hjälp av teknik.

Tekniken är en utlösande faktor för att hitta ny motivation. Med hjälp av nya redskap har allt flera möjlighet att glänsa – att visa sitt kunnande och hitta sitt eget sätt att njuta av att bearbeta berättelser.

EFFEKTIVT MED PADDOR

- Använd enheter med tillhörande program och appar på olika lektioner: till att göra böcker, serier, föredrag, QR-koder, bloggar och videor samt till informationssökning och när digitala material används
- Låt enheterna bli en del av lärandemiljön: kombinera skolbiblioteket och datarummet
- Förbättra möjligheterna att läsa med hjälp av enheterna eller låt elever som har utmärkt sig med sin läsning låna en padda som "belöning"

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA

SERIER, DIGI- OCH BILDBERÄTTELSE

- Använd paddan och appen iMovie som verktyg. För serier använd appen Strip Designer
- Sammanställ egna böcker med appen Book Creator
- Det ger variation bland annat i bokföredrag och -recensioner

De program där barnen själva fick producera sina egna alster var utan vidare mest användbara.

REPORTAGEBILDER

- Eleverna använder sina paddor till att spela in exempelvis ett evenemang i biblioteket. Kan kombineras med ett författarbesök
- Eleverna är reportrar: intervjuer och bokrecensioner

FILMER, VIDEOR OCH ANIMATIONER

- Använd enheter till att spela in exempelvis en dockteaterföreställning eller en illustrerad film, eller filma till exempel en väderrapport
- Presentera bokrecensionerna och videorna med bokprat exempelvis för en litteraturcirkel
- Använd figurerna i appen Puppet Pals till att planera exempelvis händelser med anknytning till barns upplevelser i vardagen eller korta pjäser som uppförs på ett främmande språk
- Låt eleverna visa sin kompetens eller stöda den med videor, exempelvis små instruktionsvideor som de spelat in med mobilkameror: förklara och visa till exempel hur man mäter volymen på en kub

TIPS

Gör upp en frågetävling eller en enkät med hjälp av appen Kahoot!

TIPS

Förevisa elevernas alster för vårdnadshavarna under gemensamma evenemang. Erbjud också alstren för publicering på bibliotekets bokpratssidor. Dra nytta av skolans och bibliotekets info-tv:n eller någon annan digital anslagstavla.

VERKTYG I UNDERVISNINGEN

Appar som har visat sig vara till nytta i pilotprojekten

Program	Användning och alster
Popplet	Skapa begreppskartor
HelMet; Luekirja.fi; Elisa Kirja m.fl.	Läsa e-böcker
Ordens magi	Lära sig att identifiera språkljud, läsa och skriva
Molla	Öva bokstävernas och siffrornas form
Keynote	Presentationer
ExplainEverything	Interaktivt whiteboard-verktyg, layout
Wordpress	Layout för webbtidskrift
Kahoot	Enkäter och frågelekar
iA Writer	Skriva berättelser, parberättelser, faktatexter
Pages	Skrivplattform, skrivning
Story Wheel	Berättelser: producera och spela in
Little Story Maker	E-böcker
Book Creator	E-böcker: abc-, berättelse-, dikt- och faktaböcker
Book Creator Paper	Teckning
Sumo Paint	Teckning
Drawing Pad	Teckning: illustrationer för egna böcker
Snapseed	Bildbehandling
Strip Designer	Serier
Windows Movie Maker	Videoinspelning och editering (t.ex. digiberättelser)
iMovie	Filmer, trailers, digiberättelser, resedagböcker, bildberättelser: produktion Editering
PinnacleStudio	Editering
Puppet Pals 1 och 2	Animationer
StopMotion	Animationer

QR-ORIENTERING

- Som tema exempelvis serie- eller sagofigurer
- Gör en egen QR-kod för en webbsida, bild, text eller liknande. Använd gratisprogram på webben, till exempel qr-koodit.fi eller goqr.me
- Skriv ut och sätt upp på väggen en bild av varje figur och den QR-kod som länkar bilden till berättelsen
- Information om figurerna får man genom att läsa koderna med ett QR-scannerprogram på paddan

Från kistan i aulan kan man efter kodutfärden dessutom plocka med sig Muminboken.

LÄR KÄNNA SKOLAN OCH BIBLIOTEKET MED HJÄLP AV QR-KODER

- Orientering för förskoleeleverna för att de ska lära känna skolan: med små elever som guider och användare av paddorna
 - Grupperna går runt i skolan och läser av QR-koder, som ger en trevlig beskrivning av vare rum och dess syfte
- För större elever: eleverna läser QR-koder på olika platser i biblioteket med sina mobiltelefoner och paddor
 - Koderna öppnar historiska fotografier från biblioteket
Eleverna orienterar sig fram till nästa kontroll utifrån bilderna
 - Vid kontrollerna fotograferar eleverna hur platsen ser ut idag



TIPS

WEBBBIOTEKETS UNDERVISNING I FORMA AV QR-ORIENTERING FÖR ÅRSKURSERNA 4–9

- Börja med lektionen *Lainaa kirjastotäti* (Låna en bibliotekarie): bibliotekarien handleder eleverna i användningen av webb biblioteket
- Eleverna letar efter svar på frågor om skönlitteratur i webb biblioteket
- Svaret blir en bok, som eleverna sedan letar upp på hyllan QR-koden som tejpats fast på pärmen leder till följande fråga

Obs! Välj samtidigt en bok till var och en att läsa

PÅ LUKUINTO.FI HITTAR DU FLERA IDÉER:

- Idéer för användning av enheter, program och appar
- Tips om hur paddan kan användas i undervisningen
- Bloggar
- Datorspel
- Länkar till material med temat teknik

PADDOR I BERÄTTARKONSTEN PÅ TRE SPRÅK I ENARE

EXEMPEL

Läsårets verksamhet i förskolan och lågstadiet

Máidnasat
golmma gillii
Anáris



Skuvlajagi
doaimmat ovdá-
ja vuolleskuvllas



Tableahat
heivejit bures
máinnasteapmái
ja árbevieru
njuolggo
ovdanbuktimii



- Paddor används i berättarkonsten på samiska i Enare Paddor lämpar sig utmärkt för berättartraditionens spontanitet
- Lokala kulturella evenemang med berättartraditioner för kulturdiplomet på samiska
- Mor- och farföräldrarnas Enaresamiska berättarkonst i skolan: inspelning och nedtecknande av berättelser
- Delta i renskiljning med paddor
- Renar namnges enligt färg, kön och horn
- "Jag i ord och bild"-trailer på paddor
- Videor av synonymer till ordet "gå" (åk 6)
- Producera filmer om gnomer med iMovie (åk 3–4)
- Kirsti Palttos bok Valkoinen kivi – eleverna läste, agerade och beskrev spökhistorierna
- Producera en video med jojk (åk 9)
- Informationssökning med appen Popplet mindmap och producera böcker med appen Book Creator (åk 6 och 8)
- Intervjuer och inspelning under ett besök på Fjäll-Lapplands naturum Siida
- Nyheter om besök till och med på första och andra klass
- Lukuporo Läsdiplomet vid lågstadiet i Ivalo

DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Skolan i Enare och projektet Samebiblioteket/biblioteket i Juutava



SPEL LOCKAR TILL BERÄTTELSE

En bra berättelse kan berättas också via ett spel: först spelet, sedan spelberättelserna och deras fortsättningsberättelser. Till spelandet räknas såväl brädspel som andra medlemmars favoritspel och digitala spel.

Spelen är elevernas egna, funktionella grej. De inspirerar och lockar. Spelen locka spelaren med till illustrationernas, läsningens, skrivandets och den muntliga framställningens värld. Undersökningar visar att aktivt spelande korrelerade positivt med PISA-resultaten (Biagi & Loi, 2012). På lukuinto.fi kan du ta hjälp av läsförståelse och texttips för att rädda dig från en värld av ishockeyzombier som planerats av högstadiel elever!

Spelande och lekfullhet är en modern pedagogisk metod. De spelvärldar som eleverna producerar väcker fram ur deras fantasi eller ur historien. Behandlingen av ämnet slutar inte med spelandet, utan spel kan bearbetas vidare till egna spelberättelser. Utveckla spelskapandet och inspirerar eleverna exempelvis i läroinrättningarnas och högskolornas spellaboratorier.

SPELARNA BLIR BERÄTTARE OCH FÖRFATTARE

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA

- Spelvärlden är ett ämne som inspirera elever, som lockar till att förstulet illustrera, läsa, skriva och framställa muntligt
- Elevens sätt att uttrycka sig är enkelt och okomplicerat via spelen
- Varje spel har en historia, som ofta baserar sig på en roman

FUNKTIONER MED ANKNYTNING TILL SPELANDE

- Favoritbrädspelen blir en berättelse
- Intervju med föräldrar/mor- eller farföräldrar om deras favoritspel
- Bearbeta ett digitalt favoritspel exempelvis med en fortsättningsberättelse
- Planera ett eget spel utifrån litteraturen

PÅ LUKUINTO.FI HITTAR DU FLERA IDÉER:

- Tips om planering av spelvärldar för barn och unga
- Spelvärldar som barn och unga har utvecklat och visualiserat
- Idéer för planering och genomförande av en spelworkshop
- Aktuella webbplatser och länkar till spelskapande och pedagogiska spel

EXEMPEL- BERÄTTELSE OM ETT BRÄDSPEL

SLUTA NINO!

Sälarna är på väg hem. De orkar inte leka längre. Men delfinen Nino vill fortfarande leka. Sälarna ska föra bollarna med deras egen färg hem en i taget. Om Nino snor en boll måste sälen återvända till lekplatsen. Så den blå sälen började. Han kröp ett stycke framåt. Plötsligt hoppade Nino upp framför honom, men lyckades inte sno bollen. Sedan gav sig den gula sälen av. Han hann förbi den blåa sälen, men samtidigt tog Nino den gula bollen. Den röda sälen startade sist. Han kom en lång bit på vägen. Det hade redan gått ett bra tag. Plötsligt kom den blåa sälen i mål. Han hade fört hem alla bollarna. Sedan kom den röda sälen och sist den gula.

Flicka, åk 3

EXEMPEL

LÄSLUST MED SPELBERÄTTELSE I MYLLOJA

Ett spelprojekt för hela året i samarbete mellan skolan, biblioteket och familjerna

SYFTEN

Intresset för
litteratur ökar
med hjälp av
spelen

Eleverna
stys till
att diskutera
och utvärdera spel
samt sina egna och
andras alster med
anknytning till
spelen



1. Presentation av ett favoritbrädspel och spel tillsammans med de andra. Spelrapport (åk 1–4) eller skrivande av en fortsättningsberättelse (åk 5–6)
2. Intervju med stöd av ett färdigt intervjuformulär och fotoutställning med föräldrarnas eller mor- och farföräldrarnas favoritspel
3. En serie baserad på en elevs eget digitala favoritspel, en fortsättningsberättelse till serien, en digiberättelse baserad på fortsättningsberättelsen, en animation, ett drama med mera. Tipsa klasskamraterna om spelen
4. Läsa ett helt verk i litteraturcirklar och spela ett brädspel med anknytning till verket
5. Från bokens värld till att tillverka miniatyrer, ordna en utställning i biblioteket, göra en animation och planera ett eget spel

TIPS

Gör en
sammanställning av
figurernas närmiljö
eller deras rum på
väggen (jfr SIMS-
spelet)



DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Myllyoja skola och Myllyoja närbibliotek, Uleåborg

*Jag älskar berättelser.
Men ännu mer älskar jag action,
känslan av att något händer: aktivitet
kring böcker. Det skapar verklig läslust!*

Läslust-ambassadör, författare och
teaterpedagog Siri Kolu



MULTILITTERACITET OCH AKTIVITET

Multilitteraciteten och de sociala färdigheterna ökar under olika evenemang. Förstärk den öppna verksamhetskulturen och besökstraditionerna genom att besöka och bjuda in gäster till skolan och biblioteket. Vidga kretsen av inspiratörer: bjud in alla från familjerna till de lokala medierna.



EVENEMANG OCH JIPPON

BOKMÄSSA UNDER SKOLDAGEN

- Sagostund: De äldre eleverna läser sagor för sina fadderelever
- Bokprat: Eleverna tar med egna böcker och presenterar dem för andra elever i korridorerna
- Produktion: Små böcker och klasstidningar produceras med paddor eller för hand
- Utvärdering: Under en paus i bokmässan granskar en redaktionskommitté som består av elever de färdiga böckerna

BOKCAFÉ

- Ett öppet evenemang i biblioteket 1–2 h, en gång i månaden
- Kaffe och diskussion om böcker och läsning
- I verksamheten kan också ingå bokpresentationer, frågor för att stimulera diskussionen och författarbesök
- Medel från evenemanget kan gå till elevkåren eller till klasskassan

**KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA**

LÄSKARNEVALSTÄMNING FÖR HELA FAMILJEN

- Välj lämpliga verksamheter på temat multilitteracitet för skolan och biblioteket:
 - Temaorientering, aktivitetskontroller
 - Musik: exempelvis helkvällskonsert med elevkören i temaklädsel
 - Bildkonst: konstutställning med vernissage
 - Filmer: premiär för animationsfilmer som eleverna har producerat
 - Berättelsestunder: tal från datorn och dikter på ettornas diktmoppehållplats. Glöm inte att bjuda in lästanten!
 - Bokloppis
- Evenemanget kan ersätta skolans föräldrakväll eller en lördag som är skoldag
- Evenemanget ordnas i biblioteket
- Ta med klubbaktiva elever i arrangemangen
- Planera tillsammans med föräldrarna, särskild inbjudan till mor- och farföräldrarna
- Bjud in lokala företagare som samarbetspartners för bokloppis och teckningstävlingar

VARIERA, GÖR OLIKA VERSIONER, FÖRBÄTTRA, BEARBETA!

- Evenemanget Läskvarten eller morgonsamlingen Alla läser
- Skrivtävlingar i par eller i grupp. Elevrådet hittar på gemensamma rubriker åt alla, eleverna jämför, betygsätter varandra och belönar de bästa
- Berätta om ert arbete för läsinspiration i en utställning på bibliotekets barnavdelning

OMBYTE FÖRNÖJER

- Författarbesök också virtuellt – Läscentrum hjälper
- Teaterproffs: Jämför sagor och pjäser sinsemellan
- Poeter och musiker: Ordna workshoppar och kvällsevenemang
- Filmproffs: Gör trailers tillsammans
- Fotografer: Öva bildläskunnigheten
- Lokala medier: Producera innehåll till lokaltidningen
- Fadder i mediefärdighet:Handledning i användningen av webben
- Besök: Även besök för att bekanta sig med Ordkonstskolan, Seriecentralen, fotoateljéer och teatern



PÅ LUKUINTO.FI
HITTAR DU FLERA
IDÉER:
Fester och besök
Förnyade
föräldrakvällar

EXEMPEL

FRÅN KISSANKULMA MARKNAD TILL TROLLKVÄLLAR

Läsglädje vid förskolans och lågstadiets evenemang i Ylöjärvi

EVENTEMANG, BESÖK OCH MARKNAD I YLÖJÄRVI

- Medelinsamling till välgörande ändamål genom att läsa böcker och lyssna (Mannerheims barnskyddsförbunds julkampanj)
- Läslust-bokpresentationer på skolans info-tv, arrangerade av gruppen "Mikrolopporna"
- Läsning och pyssel med trollet Plupp som tema samt den mycket populära Trollkvällen i biblioteket, med trollorientering, musik och lästant.
- Läslust-möte i biblioteket för de lärare som ansvarar för skolbiblioteken i lågstadierna
- Lästant som läser för barnen, medan barnen för sin del läser för en läshund
- I väntan på julen:
Musik- och poesievenemang i skolan i samarbete med Pohjola-Norden Ylöjärvi
- Mor- och farföräldrarnas dag: läsning och lyssnande på bägge sidor
- Läsnaledag: läxläsning för de nallar som barnen tagit med sig på Internationella nalledagen
- Kissankulma marknad som ett gemensamt kvällsevenemang för hela skolan som stöd för multilitteraciteten

Utvecklingsidén är att öka läsglädjen och aktivera familjernas läsintresse



DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Vuorentausta skola och huvudbiblioteket i Ylöjärvi Leija



*Modellinlärning stöder
läsintresset.*
Sari Sulkunen

SMÅ OCH STORA LÄSARE

I skolan finns många olika typer av lärande, vars inlärningsstil och intressen bestäms exempelvis av deras ålder, kön samt språkliga och kulturella bakgrund. Det är viktigt att erbjuda de lärande möjligheter att välja.

Funktionellt lärande och mångsidiga hjälpmedel är förutsättningar för koncentration och läsnjutning. Gemensamma aktiviteter och kamratgrupper bekräftar: de skapar en egen läskultur för de olika grupperna.

MOTIVATIONSMETODER

De internationella PISA- och PIRLS-undersökningarna som mäter inläring och inlärningsattityd visar att Finland hör till världstoppen inom läskunnighet. Det är emellertid oroväckande att skillnaderna är stora mellan flickors och pojkars läsfärdighet. Enligt undersökningar är flickors och pojkars läsvanor och -preferenser till vissa delar olika (bl.a. Manuel & Robinson 2003). Därför är det viktigt att alla barns och ungdomars val av texter visas samma uppskattning.

RESPEKT FÖR VALET – STÄMNING I SITUATIONEN

- Gör valet av en lämplig text till en del av lässituationen. Det viktigaste är att barnet eller den unga personen läser någonting.
- Använd portteorin: om barnen får goda läsoplevelser av lättare böcker, läser de också mera när de mognar
- Läs högt och med inlevelse, använd din personlighet, ansiktsuttryck och röstbetoning. Högläsning lämnar ett spår i minnet – läs också för äldre barn
- Här är ett tips från Läslust-ambassadören: läs i svag belysning och lys upp bilderna i boken med en ficklampa – läsningen blir mycket mer spännande!
- Inspirera genom att vara en läsande vuxen: det är bra för barn och unga att se sina fostrare läsa och diskutera texter. Förklara händelser utan att dölja dina egna reaktioner på boken.

ÖVERRASKA MED MÅNGSIDIGHET

- Använd nya medier och teknik, till exempel e-böcker
- Visa början av en film och uppmuntra barnet att läsa slutet i boken. Boktrailers är också inspirerande.
- Se till att språket ligger så nära en tonårings eget språk som möjligt, språket får också innehålla svordomar

HUMOR, FAKTA, FART

- Mångsidig läsning förbättrar läskunnigheten: faktaböcker, humor, skräck, äventyr, biografier, bilderböcker, science fiction, deckare, sport, krig, historiska romaner, serieromaner, teknik, spelvärlden. Tidskrifter som handlar om musik, vetenskap, hobbyer och subkulturer känns inspirerande med sina korta texter, informativa illustrationer och spännande fakta.
- En liten pojke tar gärna modell av äldre, och äldre läser gärna då de får visa exempel

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA

PÅ LUKUINTO.FI HITTAR DU FLERA IDÉER:

- Hjälpmedel för specialgruppers läsnjutning
- Läslust-ambassadören Agneta Möller-Salmelas effektiva tips
- Bibliotekarie Esko Nousiainens 20 lästips för unga män
- Männens läsning för barnen i daghem och skolor

TIPS

Skicka ett bokpaket som biblioteket har plockat ihop med idrottsföreningens spelarenär de åker på matchresor

HÖGSTADIEELEVERNA INSPIRERADES UNDER LÄSLUST-ÅRET I VANDA

EXEMPEL

SYFTE

Skapa särskilda verksamhetsmodeller i modersmålsundervisningen för barn som lär genom att göra



- Virtuellt litteratursällskap för bok-, film- och musikediskussioner i biblioteket i Fronter
- Att göra prioriteras, bland annat genom att producera text
- Genom att identifiera sig vidare till läsning
- Besök av Aleksis Delikouras, som skapat böckerna om Nörtti
- En författare som exempel och inspiratör till att läsa och skriva
- Videoworkshop i två delar för Sju bröder-gruppen: en video blir till bilder och text
- Delikouras verk lånas till skolan
- Biblioteket blir skådeplats för ungdomarna
- Ungdomars kamrattips genom att baka, teckna och spela in video
- Inspelning och beskrivning av tipsen med paddorna
- Elevernas tips för bibliotekets arbete med att förnya läsplömmen

DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Skolan i Mårtensdal och biblioteket i Dickursby, Vanda





HEMMET SVEPS IN I BERÄTTELSE

Man läser inte tillräckligt mycket i skolan för att utveckla multilitteracitet. Språket hänger ihop med identiteten som utvecklas, så det är viktigt att engagera och inspirera också i hemmet. Ett barn behöver en vuxen persons stöd bland annat till att kritiskt utvärdera information i en webbmiljö. Skolan, biblioteket och familjen kan tillsammans stöda barnens delaktighet och känsla av höra till gruppen och samhället.

Familjens betydelse är stor när det gäller att väcka och upprätthålla läslusten. Familjerna aktiveras genom olika evenemang och föräldrakvällar. Man bör erbjuda vårdnadshavarna material som förbättrar deras kunskaper om mångsidigt läsande.

Enligt undersökningar läser man väldigt lite för barnen i finländska hem, trots att barns och ungas läsmotivation till stor del härstammar från traditionen med godnattsagor i hemmen. Gemensamma kvällstunder i skönlitteraturens värld utvecklar sinnelaget och utgör en grund för allmänbildningen (bl.a. Kidd & Castano 2013).

FÖRÄLDRAKVÄLLARNA FLYTTAR TILL BIBLIOTEKET

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA

- Ta med familjerna i den läsfrämjande verksamheten med hjälp av temakvällar för föräldrarna: som tema läsningens och läsfärdighetens betydelse
- Erbjud barnet och föräldern tid tillsammans genom att arrangera en interaktiv barn-förälder-kväll
- Skräddarsy
 - Ett informationsmöte om läsningens betydelse (förskoleundervisningen)
 - Ett informationsmöten om vikten av läsning och att lära sig läsa (åk 1–2)
 - Funktionell kväll med ett valt tema (åk 3–4)
 - Festkväll för föräldrarna med premiär av en film som producerats av eleverna och inspirerats av en bok (åk 5–6)
 - Bokprat om barnböcker för föräldrarna (förskoleundervisningen)
- Bjud in en gästtalare, till exempel en författare
- Skriv ut handböcker som kan delas ut till familjerna på lukuinto.fi

LÄRARE

- Använd forskningsresultat för att berätta om nyttan med läsning: konkreta resultat hjälper lyssnarna att förstå hur viktigt det är att ha en mångsidig läsfärdighet
- Visa exempel på verksamhetsmodeller
- Inkludera elever och familjer i arrangemangen inför föräldrakvällen
- Förevisa elevernas alster
- Gör ett inlägg om vikten av att familjen deltar i barnens läsintresse
- Tipsa eleverna om lämpliga böcker per åldersgrupp och tipsa föräldrarna om dina egna favoritböcker
- Presentera webbplatser: kom ihåg bland annat Okariino.fi, Sivupiiri.fi och de lokala bibliotekens webbplatser
- Dela ut boklistor, material om läsplom och instruktioner angående barnens användning av litteratur

BIBLIOTEKS-
PERSONAL



PÅ LUKUINTO.FI HITTAR DU FLERA IDÉER:

- Broschyrer som kan skrivas ut och handböcker av hög kvalitet
- Familjeklubben och familjearbetet som stöd för läsinspirationen
- Fakta om läsning

EXEMPEL

BÖCKER HOS FAMILJERNA OCH FAMILJERNA I BIBLIOTEKET UNDER VINTERN I TAIVALKOSKI

LÄSLUST-VERKSAMHET FRÅN FAMILJEKLUBBEN TILL LÅGSTADIET

1. Rådgivningsbyråns familjeklubb i biblioteket
 - Fri samvaro, produktpresentationer, gäster, sagostunder, bokprat, dock- och bordsteater samt informationsmöten
 - Inbjuda och en bokgåva till nyfödda barns familjer
2. Familjearbetaren väcker läslusten hos barn och vuxna i hemmen
3. Biblioteksagenter från varje klass
 - Planeringsmöten för agenterna i biblioteket
 - Agenterna deltar i bokprat och håller sagostunder för familjeklubbens deltagare
 - Läsning av textsnuttar och författarintervjuer på Aleksis Kivi-dagen
4. Smågrupper och olika typer av lärande
 - En "äppelhylla" för specialgrupper i biblioteket
 - Funktionella sagostunder
 - Biblioteksorientering med skattkarta
 - Berättarkonst med Rory's Story Cubes
5. Gemensamt skrivande: berättelseprojekt där man kläcker idéer
 - Barn i olika åldrar hittar tillsammans på berättelser eller idéer till berättelser
6. Gästande författare under föräldrakvällen är Agneta Möller-Salmela



DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Lågstadiet, kommunbiblioteket och kommunens
familjearbete i Taivalkoski



SKOLA & BIBLIOTEK SOM EN FÖRNYBAR LÄRANDEMILJÖ

Genom medvetet kollegialt samarbete i skolan och biblioteket stöder man principerna i läroplanen och stärker den omfattande pedagogiska kompetensen samt utvidgar lärandemiljön. Med en förnybar lärandemiljö skapas en allt mer öppen verksamhetskultur och en smidigare interaktion. Förändringar i miljön aktiverar och är till nytta för alla parter.

Förändringarna i verksamhetskulturen står i samband med omformningen av den fysiska, psykologiska och sociala lärandemiljön. Inläringen effektiveras i en gemensam lärandemiljö utan gränser: skolan använder bibliotekets lokaler och informationsnät allt mer effektivt, samt beaktar elevernas familjer, fritidsmiljö och intressen.

Teknikens allt synligare roll i studierna utvidgar lärandemiljön i allt högre grad också på webben. Den virtuella lärandemiljön sträcker sig från mötespunkterna mellan skolor och bibliotek ända till kommunala och regionala biblioteksgrupper samt nätverk över kommungränserna.



LÄRANDET KÄNNER INGA GRÄNSER

- Utveckla skolbiblioteket
 - Kombinera skolbiblioteket och datarummet med varandra exempelvis i samband med renoveringsarbete
 - Skapa rum för grupparbete, erbjud teknik: dokumentkameror, surfplattor med mera
 - Obs! Mångsidig användning i olika läroämnen
- Ge omgivningen litterära nämn: ge klasserna namn efter kända platser i litteraturen, gör namnskyltar och arrangera namngivningshögtidligheter med temainnehåll under Bokens och rosens vecka
- Flytta skolans klubb till biblioteket
- Organisera praktiska bokleveranser (kassar och lådor t.ex. med bokbussen)
- Avstå från separata bibliotekskort: skolan lånar böcker med personalens institutionskort och familjerna lånar böckerna hem antingen manuellt eller med QR-kod
- Kombinera daghems-, skol- och biblioteksbesöken: vårdnadshavarna lånar böcker när de hämtar sitt barn från daghemmet eller skolan
- Utbilda eleverna till biblioteksassistenter: de kan hjälpa till med utlåningsverksamheten, bokprata och ställa i ordning i biblioteket
- Arrangera besök i bokbussen för smågrupper: presentationer, bibliotekaries lässtund och lån
 - Obs! Regelbundenhet och tillräckligt långa stopp

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA

OBS!
Bokprat i
idrottsföreningens
omklädningsrum

LÄRANDEMILJÖN BLIR VIRTUELL

- QR-koder
 - Gör en innehållsbeskrivning, webbmaterial i närbibliotekets lokaler
- Adobe Connect
 - Arrangera ett virtuellt författarbesök i en digital miljö i samarbete med exempelvis Läscentrum
- Google Apps for Education
 - Skapa presentationer, dokument, tabeller och anteckna allting i kalendern. Skapa böcker samt spara och dela dem på webben.
- Fronter
 - Gör upp ett virtuellt biblioteksrum för skolan och biblioteket: bok-, film- och musikediskussioner, dela med sig av erfarenheter, kamratbokprat, läsdagböcker, litteraturcirklar med mera. Kan spridas till andra skolor.
- Wikispaces
 - Möjliggör diskussioner, frågor och kommentarer i en gemensam arbetsmiljö för elever, lärare och bibliotekens informatörer
- Webbplatser
 - Sprid er Läslust-verksamhet och era alster exempelvis på bibliotekets, skolans eller kommunens webbplats
- Kom också ihåg alla bloggar, vloggar, Skype och Pedanet

PÅ LUKUINTO.FI HITTAR DU FLERA IDÉER:

- Bibliotekets och skolans verksamhetsmodeller – traditionellt och nytt
- Biblioteksstig – kommunal verksamhetsmodell
- Läslust i Lappland – regional verksamhetsmodell
- Program för mediefostran i Åbo

TIPS

På webben kan du bekanta dig med idéer med ateljéarbete: inga läroböcker, boklådor i klassen, lektioner i ateljémiljö (G. Boushey & J. Moser: The Daily Cafe – Daily 5)

Vid Aleksanteri Kenas skola i Sodankylä fick Berättelsegränden namn som Den hemliga trädgården, Prostokvashino, Reuhurinne, Wonderland, Sherwood och Hogwarts. Köket fick heta Kardemumma och tekniksalen fick naturligtvis bli Emils verkstad.



EXEMPEL

FÖRDELNING AV ANSVARSRÅDEN MELLAN SKOLA OCH BIBLIOTEK INOM PILOTPROJEKTET I KUOPIO

BIBLIOTEK:

- Bokprat och besök på huvudbiblioteket
- Handledning i informationssökning: materialsökning ur bibliotekets databas
- Presentation av skolbiblioteket
- Biblioteksorientering
- Text-, bild- och kartinformationssökning
- Informationssökning på webben med olika sökord ur databaser



SKOLA:

- Integration av lektioner i informationssökning i undervisningen i aktuella ämnen
- Aktivitet på rasterna: större elever läser för mindre elever
- Möjlighet att avlägga läsplom
- Varierande uppgifter med paddorna: allt från att producera böcker, föredrag, serier, pjäser och videor till att använda spel och QR-koder
- Eleverna som skolbiblioteksassistenter: sköta utlåningsverksamhet, bokprata och ställa i ordning i biblioteket
- Vårdproduktion med Jukolakavlen som tema: skriva manuskript, vara värd för och spela in programmet



DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Kalevala skola och Kuopio stadsbibliotek

LÄRANDEMILJÖN I SODANKYLÄ GÖR SUCCÉ MED SAMARBETE

EXEMPEL

Lågstadiets och bibliotekets samt mor- och farföräldrarnas verksamhet når sin kulmen under vårens högtid



1. Samiska elevers poesiworkshop samt en poesi- och musikkväll i biblioteket med konstnär Niillas Holmberg
2. Bokpratarklassernas kamratbokprat med andra klasser och fadderelever åskådliggörs på ett mångsidigt sätt
3. Gemensamma sagostunder med samiskt tema och teckning i skolans sagorum, på lördagar sagostunder med bibliotekspersonalen och frivilliga i biblioteket
4. Lässtunder i biblioteket med mor- och farföräldrarna
5. Pelle Pampula i biblioteket i Sodankylä samt i Savukoski
6. Litteraturens värld i lärandemiljön: rummen i skolan får namn efter skådeplatser i litteraturen och eleverna gör skyltar med de nya namnen
7. Bokens och Rosens vecka i skolan: öppningshögtidligheter och maskerader med litterära teman i klassrummen som fått nya namn, bokprat, personalen ger varandra böcker och rosor samt elever som har avlagt läsdiplom belönas
8. Författarbesök av Siri Kolu: verksamhet från ordkonstworkshopar till besök på bokcaféer, utbildning för lärarna och föräldrakvällar
9. Bok i gåva till de yngsta eleverna från biblioteket i Sompio
10. Eleverna använde sina paddor till att göra videor med bokprat om barn- och ungdomsböcker från Lappland inom ramen för bibliotekets projekt Novellin voimaa

DELTAGARE I PILOTPROJEKTET
Aleksanteri Kenas skola
och biblioteket i Sompio, Sodankylä



*I början av Läslust-
verksamheten kartlade vi
eventuella samarbetsparter
som skulle kunna stöda
lärandet lokalt.*

DEN VÄXANDE LÄSLUST- GEMENSKAPEN

VÄRMANDE LÄSNING

Samarbetet mellan förskoleundervisningen, skolan och biblioteket utgör en stadig grund för att utvidga gemenskapen. Med hjälp av den förbättrar man det fenomenbaserade och funktionella lärandet samt den pedagogiska kompetensens möjligheter.

Gemenskapen som försvarar läsningen når ut från skolan, biblioteket och hemmet: till rådgivningsbyråer, idrottsföreningar, lokala företag, organisationer och medier. När man inkluderar aktörer från hela regionen uppkommer en allt mer bestående och fördomsfri läskultur.

SAMARBETSPARTNER I NÄRMILJÖN

FRÄSCHA UPP EGNA NÄTVERK

- Viktigt stöd för ledningen
 - Inkludera rektorer, bibliotekschefer och bildningsdirektörer samt planerare i Läslust-verksamheten från första början, i allt från informationsmöten till praktiska arrangemang (s. 14–15)
- Samarbete mellan förskoleundervisningen, skolorna och biblioteken
 - Tillsammans med grannkommunen och de regionala biblioteken: Utveckla och fördjupa samarbetet, dela kompetens; arbeta med exempelvis bokprat över kommungränserna (s. 16–18)
 - Sprid läromedel i kommunen och grannkommunerna
- Skolans tidigare elever
 - Bjud in dem till intervjuer för informationssökningsuppgifter. Man kan också spela in intervjuerna på video

UTVIDGA KRETSEN SOM BIDRAR TILL LÄSINSPIRATIONEN

Litterära aktörer och konstnärssamarbete

- Författarbesök virtuellt och i verkliga livet
 - Läscentrums tjänster för att arrangera författarbesök
- Bokförlag, Finlands barnboksinstitut och Seriecentralen
- Biblioteksfilen (Kirjastokaista)
 - Dokumentering av och reklam för Läslust-idéerna
- Konstworkshopar
 - Diktkonstworkshopar tillsammans med en lokal poet och serieworkshopar tillsammans med en grafiker
- Biografer och teater
 - Lokalt filmevenemang: förbered inför evenemanget och bearbeta efteråt, exempelvis med Koulukinos metoder
 - Teaterbesökare och -besök: hitta lockande tips om förberedelser exempelvis på Papunets webbplats. Rapportera om ämnet i skolans egen tidning i samarbete med skådespelarna

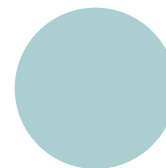
Arkiv, museer och vetenskapscenter

- Besök landskapsmuseerna och -arkiven samt vetenskapscentren och naturumen: Leta efter information eller gör intervjuer. Glöm inte att bjuda in lokaltidningen

Ordkonstskolor

- Utbildning för personalen: skrivande, handledning i hur man kan liva upp ramsor eller tips om hur bilderböcker kan bearbetas
- Utbildning för eleverna: skrivande, ordkonstworkshopar med en bokpratarguru och serieworkshopar

KOM IGÅNG
MED DE HÄR
IDÉERNA



Högskolor och yrkesutbildning

- Bjud ut ämnen till studerande som avlägger lärdomsprov, utveckla spel eller ett nytt läsplom tillsammans

Företagare och kommunala tjänster

- Bjud in företagare som kan bidra till arrangemangen av skolans och bibliotekets evenemang samt multilitteraciteten: bokhandlar, fotoateljéer, videoproducenter, renskötare med mera.
- Samarbeta med familjerådgivaren vid rådgivningstjänsterna i kommunen: Bjud in exempelvis familjeklubben till barnavdelningen i biblioteket
- Samarbeta med ungdomsväsendet exempelvis genom att starta en litteraturcirkel på ungdomsgården/ungdomsgårdens webbplats

Medier

- Inkludera reportrar i olika fester – låta eleverna skriva reportage
- Bjud in lokala medier till evenemang i skolan och biblioteket med egna verksamhetsställen
- Be lokaltidningen om användarrättigheter till den digitala utgåvan för skolans del
- Föreslå att elevernas alster publiceras exempelvis i litteraturtidskriften för barn Vinski eller på samarbetspartnerns webbplats
- Ta med lokal-tv för att spela in till exempel workshopverksamhet
- Medverka i YLE Uutisluokka
- Väck lokalradions intresse exempelvis med en produktion med lokalt tema
- Be skolans fadder i mediefärdighet om handledning i hur man tryggt använder webben: Mediataitokoulu.fi

Organisations- och föreningsverksamhet

- Bjud in organisationer till alla evenemang: välgörenhet genom läsning ordnas av bland annat Mannerheims barnskyddsförbund, Finlands Röda Kors, Flyktinghjälp
- Arrangera en produktion om läsinspiration exempelvis med ett lokalt idrotsevenemang som tema

Teknisk och annan expert hjälp

- Det lokala mediecentret ger utbildning i bland annat hur man kan skriva berättelser med hjälp av teknik
- Bjud in utbildaren vid kommunens informationstekniska stöd för att lära eleverna hur man använder paddorna
- Dra nytta av speldesignerns kompetens i samband med spelworkshopar



FRÅN HÖST TILL VÅR

Läslust tillsammans med företagare och konstnärer i Viitasaari

EXEMPEL

UTVECKLING AV MULTILITTERACITETEN MED STÖD AV LOKALSAMHÄLLET

1. NÄRA SAMARBETE MELLAN SKOLA OCH BIBLIOTEK
Biblioteksorientering, bokprat och kamratbokprat
2. GÖR KAMRATNÄTVERKEN TÄTA
Läsning på parvis och gruppvis samt skrivande tillsammans och elevernas egen skrivtävling
3. FRÅN STÖRRE TILL MINDRE
Sjätteklassisternas dramatiska och musikaliska påskvandring för förskole- och elementarundervisningen
4. INKLUDERA DET LOKALA GYMNASIET
Gymnasieelevernas sagostunder för förskolebarnen i biblioteket
5. HEMMET Interaktiv Läskarneval för hela familjen som förenar tre generationer: särskild inbjudan till mor- och farföräldrarna
6. FÖRFATTARBESÖK för olika årskurser med varierande tema
7. ORDKONSTLÄRARENS workshopar för elever och lärare
8. FADDER I MEDIEFÄRDIGHET handleder femte- och sjätteklassisterna i hur man tryggt använder webben
9. LOKALA FÖRETAGARE deltar i skolans och bibliotekets evenemang: från undervisning i animation till Läslust-utställning
10. LOKALA EVENEMANG filmfestivalen Viitasaaren Elokuvaviikot med förberedande och fortsatt bearbetning
11. TEATTERILAISETS pjäs Mästerkatten i stövlarna och fortsatt bearbetning
12. MEDIER Sjätte klasserna med i YLE Uutislukka

Text blir till bild
och video, bilder
till rörelse eller
dans

Verksamhet med
elevgruppernas
egna teman:

Mänskliga
relationer i
skönlitteratu-
ren åk 5-6

Informations-
sökningens
värld
åk 3-4

Sagor och
känslöfärdigheter
(förskole-
undervisningen)

Diktens ryt
och lek
åk 1-2



DELTAGARE I PILOTPROJEKTET

Haapaniemi skola och Viitasaari centralskola samt
regionalbiblioteket Wiitaunionin aluekirjasto, Viitasaari

PILOTPROJEKT OCH VERKSAMHET PÅ TRE SPRÅK

I Läslust-pilotprojektén deltog 30 pilotskolor och -bibliotek. Geografiskt ligger kommunerna som deltog på olika håll i Finland, från Kyrkslätt till Enare. Sex av pilotprojektén är svenskspråkiga och tre samiska.

BORGÅ Lyceiparkens skola och Borgå stadsbibliotek
ESBO Mattlidens skola och Äppelbiblioteket i Esbo stad
HELSINKI Myllypuron ala-asteén koulu ja Itäkeskuksen kirjasto
HELSINKI Ylä-Malmin peruskoulu ja Malmin kirjasto – Helsingin kaupunginkirjasto
IKAALINEN Kilvakkalan koulu ja Ikaalisten kaupunginkirjasto
INARI Inarin koulu ja Inarin Saamelaiskirjasto – Jutaava kirjasto –hanke
JOENSUU Pielisjoen koulu ja Karsikon kirjasto – Joensuun seutukirjasto
KAJAANI Hauholan koulu ja Lehtikankaan kirjasto – Kajaanin kaupunginkirjasto
KALAJOKI Raumankarin koulu ja Himangan kirjasto
KARLEBY Villa skola och Karleby stadsbibliotek
KAUHAJOKI Kauhajoen koulukeskus ja Kauhajoen kaupunginkirjasto
KEMPELE Linnakangastalon koulu ja Kempeleen kirjasto
KUOPIO Kalevalan koulu ja Kuopion kaupunginkirjasto
KURIKKA Sántin ja Miedon koulut sekä Kurikan kaupunginkirjasto
KYRKSLÄTT Winellska skolan och Huvudbiblioteket i Kyrkslätt
LAPPEENRANTA Myllymäen ja Lappeen koulut sekä Lappeenrannan kaupunginkirjasto
LOHJA Muijalan koulu ja Mäntynummen kirjasto
OULU Oulun koulukirjastot: Kaukovainion, Madekosken ja Heikkilänkankaan, Myllyojan, Myllytullin ja Pateniemen koulut sekä Oulun kaupunginkirjasto/pääkirjasto ja Kaukovainion, Maikkulan, Myllyojan, Pateniemen ja Rajakylän lähikirjastot
OULU Oulun Kirjastoreitti: Myllytullin ja Paulaharjun koulut sekä Puolivälänkankaan lähikirjasto ja Oulun kaupunginkirjasto/pääkirjasto
OULU Mäntylä-Snellmanin päiväkoti ja esiopetus sekä Oulun kaupunginkirjaston kirjastoauto
PELKOSENNIEMI Pelkosenniemen koulu ja Sompion kirjasto
PORVOO Kerkkoon koulu ja Kerkkoon kirjasto – Porvoon kaupunginkirjasto
ROVANIEMI Rovaniemen kouluverkosto: Katajarannan, Koskenkylän, Nivankylän, Rantavitikan, Syväsenvaaran, Viirinkankaan ja Yläkemijoen koulut sekä Rovaniemen kaupunginkirjasto – Lapin maakuntakirjasto
SIBBO Norra Paipis skola, Södra Paipis skola och Boxby skola samt Sibbo huvudbibliotek
SODANKYLÄ Aleksanteri Kenan koulu ja Sompion kirjasto
S:T KARINS S:t Karins svenska skola och Kaarinan kaupunginkirjasto
TAIVALKOSKI Taivalkosken kirkonkylän alakoulu, kunnankirjasto ja kunnan perhetyö
TURKU Puolalan koulu ja Turun kaupunginkirjaston pääkirjasto
VANTAA Martinlaakson koulu ja Vantaan kaupunginkirjasto - Lasten- ja nuortenkirjastotyön ydinryhmä
VIITASAARI Viitasaaren keskuskoulu ja Haapaniemen koulu sekä Viitasaaren kirjasto – Wiitaunionin aluekirjasto
YLÖJÄRVI Vuorentaustan koulu ja Ylöjärven pääkirjasto Leija

LÄSLUST RUNT OM I FINLAND

MULTILITTERACITET I NATURVETENSKAPERNA FÖR INVANDRARE

En granskning av fysikens fenomen genom att tolka texter och grafik funktionellt samt sammanställa en Picamentor-webbordlista på lättläst språk

HISTORIEUNDERVISNING I ÅTTONDE KLASS MED HJÄLP AV LITTERATUREN

Fördjupning i temat andra världskriget genom att läsa Anne Franks dagbok

FÅ POJKARNA ATT LÄSA PÅ MATCHRESOR

Biblioteket plockar ihop reselektyr till korgbollslaget Kauhajoen Karhu

PROGRAM FÖR MEDIEFOSTRAN FÖR SKOLAN OCH BIBLIOTEKET

Utveckling och etablering av medieläsfärdigheten, kreativiteten och funktionaliteten med hjälp programmet för mediefostran

ALLA LÄSER TILLSAMMANS

Lässtunder över klassgränserna: Vi läser tillsammans, läser för varandra, de stora läser för de små och tvärtom

INARI

MULTILITTERACITET MED HJÄLP AV TEKNIK PÅ SAMISKA OCH FINSKA

En kombination av lokal kultur och teknik i syfte att motivera till att läsa och skriva: bland annat läsplomet Lukuporo och ett kulturdiplom på samiska

SODANKYLÄ

PELKOSENNIEMI

SAMARBETE MELLAN FAMILJARBETET OCH BIBLIOTEKET

Boken lär, lugnar och hjälper att hantera svåra frågor. Familjearbetaren använder böcker i samband med familjeklubben som ordnas i biblioteket och under hembesök

ROVANIEMI

TAIVALKOSKI

OULU
KEMPELE

SAMARBETE MED LOKALA EXPERTER

Samarbete med ett lokalt nätverk: bland annat ordkonst, nyheter, filmer och animationer

KALAJOKI

KAJAANI

KARLEBY

VIITASAARI

QR-ORIENTERING I BIBLIOTEKET

Ungdomarna planerar verksamhet i biblioteket. Biblioteket ordnar banor och orientering för eleverna med hjälp av QR-koder

KURIKKA

KUOPIO

JOENSUU

KAUHAJOKI

Utveckling och etablering av medieläsfärdigheten, kreativiteten och funktionaliteten med hjälp programmet för mediefostran

IKAALINEN

YLÖJÄRVI

LAPPEENRANTA

TURKU

SIBBO

LOHJA

ESBO

PORVOO
BORGÅ

S:T KARINS

HELSINKI

KYRKSLÄTT

VANTAA

KÄLLOR – LÄS MERA

Ahola, Suvi (2014). Vinkkejä poikien lukuinnon herättämiseen Toimintaa, tuttuutta, dialogia, tietoa ja elokuvallisuutta. Helsingin Sanomat 11.9.2014. <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1410324006066>

Biagi, Federico & Loi, Massimo (2012). Results from PISA 2009. Tillgänglig på: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC76061/lbna25581enn.pdfs>.

Brozo, William G (2014). Literacy Beginnings and Futures: Turning Boys into Lifelong Readers. Föreläsningmaterial Läsmöten del 2: Utbildningen Flickor, pojkar och det livslånga läsandet 9.9.2014 Helsingfors. Tillgänglig på: <http://www.avi.fi/documents/10191/909204/Brozo/79941b21-cb78-44b7-853e-64c26d9f2321>

Erho, Salla & Jerndahl, Tuija (2015). Lukuintoa Lapissa. Föreläsningmaterial Lukuinto-koulutus 5.2.2015 Torneå. Tillgänglig på: www.lukuinto.fi. Citat i pratbubblan på bakre pärmen: Salla Erho, modersmåls lärare och tf bibliotekschef vid Rovaniemi stadsbibliotek

Haasio, Ari & Savolainen, Reijo (2004). Tiedonhankintatutkimuksen perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino.

Hyöky, Anna & Kyllönen, Eveliina (2013). Lukuhöperöksi kasvamassa – Lukupassimateriaalinen kehittäminen esiopetukseen. Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma. Uleåborg: Uleåborgs universitet.

Ikonen, Kaisa & Kurttila-Matero, Eeva (2014). Kysely Lukuinto-pilotointiin osallistuneille lapsille ja nuorille – tulokset ja yhteenveto. Uleåborg: Uleåborgs universitet. Tillgänglig på: www.lukuinto.fi

Karvinen, Jukka (Red.) Liikkuva koulu – Opas matkalla Liikkuvaksi kouluksi. Undervisnings- och kulturministeriet.

Kidd, David Comer & Castano, Emanuele (2013). Reading Literary Fiction Improves Theory of Mind. *Science* 342(6156), 377-380. Tillgänglig på: <http://www.sciencemag.org/content/342/6156/377.full>

Kuhlthau, Carol C., Maniotes Leslie K. & Caspari, Ann K. (2007). Guided Inquiry. Learning in the 21st Century. London: Westport, CT, USA.

Kultalahti, Leena (2014). Lukuinto-arviointiraportti pilotoijien kehittämishankkeista. Tillgänglig på: www.lukuinto.fi

Kupari, Pekka & Välijärvi, Jouni (2012). PISA 2012 Ensituloksia. Jyväskylä: Jyväskylä universitet. Tillgänglig på: http://www.minedu.fi/export/sites/default/pisa/2012/PISA12_esitys.pdf

Leino, Kaisa (2014). The relationship between ICT use and reading literacy. Focus on 15-year-old Finnish students in PISA studies. Väitöstutkimus. Finnish Institute for Educational Research. Jyväskylä: University Press. Tillgänglig på: <https://ktl.jyu.fi/julkaisut/julkaisuluettelo/julkaisut/2014/t030.pdf>

Lindberg, Pirkko (2014). Kumppanuus Suomen yleisissä kirjastoissa. Informaatiotutkimuksen lisensiaatintutkimus. Uleåborg: Uleåborgs universitet. Tillgänglig på: <http://www2.kirjastot.fi/File/dee2ad05-b471-4e5a-a1e9-2ebbd73b68a9/Pirkko%20Lindbergin%20lensiaattity%C3%B6.pdf>

Läscentrum (2015). 10 fakta om läsning. <http://www.lukukeskus.fi/lukuviikko/10-fakta-om-lasning/>

Manuel, Jackie & Robinson, Dennis (2003). Teenage boys, teenage girls and books. *English Teaching: Practice and Critique* 2(2), 66-77. Tillgänglig på: http://www.researchgate.net/publication/242222346_Teenage_boys_teenage_girls_and_books_Re-viewing_some_assumptions_about_gender_and_adolescents%27_reading_practices

Möller-Salmela, Agneta (2014). 10 steg till läsningsinspiration. Tillgänglig på: <http://www.lukuinto.fi/media/mallisto/tapahtumat/10steg.pdf>

Nasiell, Annika & Bjärbro, Lisa (2007). Boken om läslust En handbok om att väcka ungas läsintresse, 7–15 år. Barnens Bokklubb.

Undervisnings- och kulturministeriet. Bibliotekens uppgifter och arbetsfördelning. http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kirjastoverkosto/tehtavat_ja_tyonjako/?lang=sv

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 (2014). Utbildningsstyrelsen. Tillgänglig på: http://www.oph.fi/lp2016/grunderna_for_laroplanen

Rauhala, Ulla (2014). Informaatiotutkimuksen pro gradu-tutkielman alustavia tuloksia. Kirjallinen tiedonanto 19.3.2015. Uleåborg: Uleåborgs universitet.

Sainio, Miia (et al.) (2009). Kiva Koulu Opettajan opas yläkoululle. Undervisningsministeriet.

Sulkunen, Sari & Välijärvi, Jouni (Red.) (2012). PISA 09: Kestääkö osaamisen pohja. Undervisnings- och kulturministeriet. Tillgänglig på: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm12.pdf?lang=fi>

Finlands Unesco-kommission (1994). Unescon yleisten kirjastojen julistus. Yhdistyneiden kansakuntien kasvatustieteiden ja kulttuurijärjestön Unescon sopimuksia ja suosituksia n:o 2. Helsingfors. Tillgänglig på: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kansainvaliset_asiat/kansainvaliset_jaerjestoet/unesco/sopimukset/Liitteet/unescon_kirjastojulistukset.pdf

Finlands Föräldraförbund rf. Ulkopuolisesta osalliseksi. <http://www.vanhempainliitto.fi/vanhempaintoiminta/osallisuus>